

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Sammanfattning

Enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen ska konstitutionsutskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. I detta betänkande redovisar utskottet resultatet av uppföljningen för tiden den 1 januari–31 december 2015. I riksdagen genomfördes 21 subsidiaritetsprövningar under denna period. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Utskottet har gett övriga utskott möjlighet att yttra sig över vissa iakttagelser som gjorts vid genomgången av subsidiaritetsärenden. Yttranden kom in från fyra utskott.

Under 2015 översände kommissionen 21 utkast för subsidiaritetsprövning, och riksdagen lämnade ett motiverat yttrande. Konstitutionsutskottet välkomnar att kommissionen fortsätter att lägga fram färre förslag än tidigare år för att kunna lägga ett ökat fokus på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns på plats. Inga gula kort utfärdades under 2015.

Sammanfattningsvis grundade sig en majoritet av alla förslag som lagts fram sedan Lissabonfördraget trädde i kraft på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som syftar till att upprätta den inre marknaden. Det motiverade yttrande som riksdagen lämnade under 2015 på förslag av skatteutskottet gällde tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknaden (artikel 115 i EUF-fördraget).

Skatteutskottet framhåller i sitt yttrande att de förslag som utskottet prövade under 2015 har lett till EU-lagstiftning, vilket därmed minskat utrymmet för nationella åtgärder inom politikområdena i fråga. Skatteutskottet framhåller dock att det på skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, och att medlemsstaterna således har möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom vissa andra politikområden. Socialförsäkringsutskottet framhåller att ett omfattande lagstiftningsarbete har inletts för att uppnå ett gemensamt europeiskt asylsystem. Socialförsäkringsutskottet konstaterar att det i dag är svårt att bedöma hur det samlade utfallet på politikområdet förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Skatteutskottet tar i sitt yttrande upp ett exempel på en subsidiaritetsprövning som genomfördes under 2016 och där förhandlingar i rådet inleddes – och medlemsländerna enades om ett kompromissförslag – innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen hade löpt ut. Mot denna bakgrund vill konstitutionsutskottet återigen understryka vikten av att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan genomföras innan förhandlingarna av förslagen inom EU påbörjas. I annat fall kan subsidiaritetsprövningarna förlora i betydelse.

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen betonat värdet av informationsutbyte med andra nationella parlament inom EU. Konstitutionsutskottet vill framhålla att riksdagens representant vid EU:s institutioner träffar sina motsvarigheter vid regelbundna möten och därför är en värdefull ingång vid informationsutbyte. Utskottet konstaterar också att det finns en förbättringspotential i fråga om i vilken omfattning information läggs in i IPEX (Interparliamentary EU Information Exchange). Riksdagen bör därför verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten.

Den översiktliga genomgången av motiveringar utifrån subsidiaritetsprincipen som utskottet gjort visar att motiveringar saknades i 5 av de utkast som prövades under 2015. Av de utkast som yttrat sig i årets uppföljning har inte något utskott haft några invändningar mot motiveringarna utifrån subsidiaritetsprincipen. Konstitutionsutskottet, som vidhåller sin uppfattning att uteblivna motiveringar försvårar för de nationella parlamenten att genomföra sin fördragsenliga skyldighet att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med protokoll nr 2, avser att bevaka frågan även i fortsättningen.

I årets uppföljning ställde utskottet frågor om i vilken utsträckning utskotten har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter och om utskotten varit eniga i sina ställningstaganden. Med hänsyn till att endast ett fåtal utkast har yttrat sig är det svårt för konstitutionsutskottet att dra några slutsatser i dessa delar. Utskottet vill återigen framhålla vikten av att övriga utkast yttrar sig, eftersom yttrandena innehåller värdefulla synpunkter för uppföljningen.

Innehållsförteckning

Utskottets anmälan.....	5
Redogörelse för ärendet	6
Ärendet och dess beredning.....	6
Bakgrund	7
Inriktningen på uppföljningen.....	7
Subsidiaritetskontrollen enligt Lissabonfördraget.....	8
Subsidiaritetsprövningen i riksdagen	12
Konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om subsidiaritetsprövningen	13
Utskottets överväganden.....	17
Iakttagelser i konstitutionsutskottets promemoria	17
Ärendets formella hantering m.m.....	17
Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar och utrymmet för nationella åtgärder till följd av EU-förslag.....	21
Kommissionens motiveringar	47
Yttranden från andra utskott	48
Utskottets ställningstagande	54
<i>Bilaga 1</i>	
Finansutskottets yttrande 2016/17:FiU2y	57
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2016/17:SkU3y	62
<i>Bilaga 3</i>	
Justitieutskottets yttrande.....	68
<i>Bilaga 4</i>	
Socialförsäkringsutskottets yttrande 2016/17:SfU2y	69
<i>Bilaga 5</i>	
Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen	74
<i>Bilaga 6</i>	
Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen – per politikområde	77
<i>Bilaga 7</i>	
Antal utkast till lagstiftningsakter – per politikområde 2010–2015.....	78
<i>Tabeller</i>	
Tabell 1 Antal utkast till lagstiftningsakter, utlåtanden och motiverade yttranden under 2015	18
Tabell 2 Antal utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden under 2010–2015	19
Tabell 3 Totalt antal prövade utkast till lagstiftningsakter i riksdagen under 2010–2015	20
Tabell 4 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom konstitutionsutskottets område	23
Tabell 5 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom finansutskottets område	25
Tabell 6 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom skatteutskottets område	27
Tabell 7 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom justitieutskottets område.....	29

Tabell 8 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom civilutskottets område	31
Tabell 9 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utrikesutskottets område.....	32
Tabell 10 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom försvarsutskottets område.....	33
Tabell 11 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialförsäkringsutskottets område	34
Tabell 12 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialutskottets område	35
Tabell 13 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom kulturutskottets område	36
Tabell 14 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utbildningsutskottets område.....	37
Tabell 15 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets område.....	39
Tabell 16 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom miljö- och jordbruksutskottets område.....	42
Tabell 17 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom näringsutskottets område	45
Tabell 18 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom arbetsmarknadsutskottets område.....	47
Tabell 19 Utkast till lagstiftningsakter som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotivering	48

Utskottets anmälan

Konstitutionsutskottet anmäler härmed enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen resultatet av den uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som redovisas i detta betänkande för riksdagen.

Stockholm den 13 december 2016

På konstitutionsutskottets vägnar

Andreas Norlén

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Andreas Norlén (M), Björn von Sydow (S), Hans Ekström (S), Jonas Millard (SD), Maria Abrahamsson (M), Per-Ingvar Johnsson (C), Agneta Börjesson (MP), Patrick Reslow (M), Emanuel Öz (S), Fredrik Eriksson (SD), Tina Acketoft (L), Mia Sydow Mölleby (V), Laila Naraghi (S), Berit Högman (S), Lisbeth Sundén Andersson (M), Ida Karkiainen (S) och Stefan Svanström (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt 9 kap. 20 § andra stycket riksdagsordningen (RO)¹ i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen.

Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa tillämpningen i riksdagen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Utskottet meddelar kammaren sina iakttagelser genom ett betänkande (KU5).

I detta betänkande redovisar utskottet resultatet av uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under tiden den 1 januari–31 december 2015. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Subsidiaritetsärenden som inleddes under hösten 2015, men avslutats först under våren 2016, ingår inte i den nu aktuella uppföljningen utan tas i stället upp vid nästa års uppföljning. Inget hindrar dock utskotten från att i sina yttranden, om de så önskar, även ta upp subsidiaritetsprövningar som genomförts under 2016. Årets uppföljning är den sjunde i ordningen.²

Som ett led i beredningen av ärendet beslutade utskottet att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna i en promemoria som upprättats inom utskottet. Konstitutionsutskottet önskade särskilt

- en kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2015 jämfört med 2014 samt sedan Lissabonfördraget trädde i kraft
- en redogörelse för majoritetsförhållandena vid utskottets prövning av utkast till lagstiftningsakter under 2015
- en samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen
- en kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen

¹ Fram till den 31 augusti 2014 återfanns bestämmelsen i 10 kap. 6 § åttonde stycket RO. En ny riksdagsordning trädde i kraft den 1 september 2014.

² För tidigare uppföljningar se bet. 2010/11:KU18, bet. 2011/12:KU4, bet. 2012/13:KU8, bet. 2013/14:KU5, bet. 2014/15:KU5 och bet. 2015/16:KU5.

- en redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter
- en kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information
- kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag till eller önskemål om förbättringar.

Yttranden kom in från finansutskottet, skatteutskottet, justitieutskottet och socialförsäkringsutskottet (se bilaga 1–4).

Till detta betänkande bifogas en förteckning över vilka utkast till lagstiftningsakter som prövades under 2015 (se bilaga 5). Vidare bifogas en förteckning med uppgifter om vilken rättslig grund i EUF-fördraget som kommissionen i huvudsak har angett ligger till grund för de olika utkasten och vilket politikområde utkasten i huvudsak avser (se bilaga 6). En sammanställning över antalet utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2010–2015 uppdelat per politikområde och rättslig grund i EUF-fördraget finns i bilaga 7.³

Bakgrund

Inriktningen på uppföljningen

Konstitutionsutskottets uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen består av två delar. En del avser den rent formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter. Uppföljningen i denna del gäller vilka subsidiaritetsprövningar som har genomförts i riksdagen och vilka metoder som har använts vid dessa subsidiaritetsprövningar.

Enbart en sådan formellt inriktad uppföljning torde dock inte svara fullt ut mot den uppgift som konstitutionsutskottet är avsett att ha enligt förarbetena. Utredningen som lade fram förslaget till ändringar i riksdagsordningen ansåg det värdefullt om ett organ följer utvecklingen av riksdagens subsidiaritetskontroll och samlar erfarenheter från olika områden (framst. 2008/09:RS4 s. 53). Utredningen ansåg att konstitutionsutskottet var bäst lämpat att fylla det behov som Riksdagskommittén tidigare hade pekat ut av ett organ med ett ”helikopterperspektiv” på tillämpningen av subsidiaritetsprincipen (framst. 2008/09:RS4 s. 53; se även framst. 2005/06:RS3 s. 59).

Om det uttalade behovet av ett helikopterperspektiv på tillämpningen av subsidiaritetsprincipen ska kunna tillgodoses bör uppföljningen även uppmärksamma utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar. Samtidigt bör uppföljningen inte innebära att konstitutionsutskottet genomför nya subsidiaritetskontroller i varje enskilt ärende. Det skulle knappast vara lämpligt i

³ Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Inga subsidiaritetsprövningar genomfördes dock under december 2009.

konstitutionellt hänseende, och det skulle inte heller vara förenligt med uppfattningen i förarbetena, dvs. att det är respektive utskott som är bäst lämpat att genomföra kontrollen (framst. 2008/09:RS4 s. 52, bet. 2009/10:KU2 s. 13).

Mot denna bakgrund avser uppföljningen i den andra delen främst utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på en övergripande nivå. Detta görs genom sammanställningar av hur subsidiaritetsprövningar har utfallit på olika politikområden, vilka sedan på sikt kommer att kunna relateras till olika mål. Mål kan finnas både på EU-nivå, t.ex. i fördragen, och på nationell nivå, t.ex. i grundlag eller vanlig lag eller i form av särskilda riksdagsbeslut på ett område. På sikt kan man få en bild av hur utvecklingen av kompetensfördelningen mellan EU och medlemsstaterna har påverkat förutsättningarna för att uppfylla de befintliga målen. I uppföljningen uppmärksammas om det t.ex. förekommer flera förslag som visserligen inte var för sig innebär att subsidiaritetsprincipen träds för när men som sammantagna pekar på en tendens att subsidiaritetsprincipen är i fara.

Vid konstitutionsutskottets tidigare uppföljningar har en del brister i kommissionens motiveringar uppmärksammas. Mot denna bakgrund görs även i detta betänkande en översiktlig genomgång av kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen.

Subsidiaritetskontrollen enligt Lissabonfördraget

Subsidiaritetsprincipen

Lissabonfördraget ger de nationella parlamenten en särskild roll när det gäller kontrollen av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen. Innebörden av subsidiaritetsprincipen framgår av artikel 5.3 i fördraget om Europeiska unionen (förkortas EU-fördraget):

Enligt subsidiaritetsprincipen ska unionen på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna [...] och därför, på grund av den planerade åtgärdens omfattning eller verkningar, bättre kan uppnås på unionsnivå.

Subsidiaritetsprincipen gäller således inte på de områden där unionen har exklusiv befogenhet, dvs. områden där unionen ensam har beslutanderätten. Sådana områden är tullunionen, vissa konkurrensregler, den gemensamma handelspolitiken och den monetära politiken för medlemsstater som har euron som valuta (se artikel 3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, förkortas EUF-fördraget). För övriga områden inom unionssamarbetet där befogenheten är delad mellan unionen och medlemsstaterna gäller att subsidiaritetsprincipen ska tillämpas.

Delade befogenheter

Enligt artikel 4 i EUF-fördraget ska unionen ha delad befogenhet med medlemsstaterna om den genom fördragen tilldelas en befogenhet som inte omfattas av de områden som omfattas av artikel 3 och 6 i EUF-fördraget. Det

gäller således bl.a. den inre marknaden, socialpolitik, miljö, konsumentskydd, transport, energi och området med frihet, säkerhet och rättvisa. Enligt artikel 6 i EUF-fördraget har unionen befogenhet att vidta stödjande åtgärder till exempel i fråga om industripolitik, kultur och turism.

Av artikel 2 i EUF-fördraget framgår vidare att när fördragen tilldelar unionen en befogenhet som ska delas med medlemsstaterna på ett visst område, får unionen och medlemsstaterna lagstifta och anta rättsligt bindande akter på detta område. Medlemsstaterna ska utöva sin befogenhet om unionen inte har utövat sin befogenhet.

När det gäller de delade kompetenserna anses den nödvändiga kompetensöverföringen äga rum i och med att fördragen ratificeras och en stat överlåter suveränitetsrättigheter (Melin & Nergelius, EU:s konstitution, Maktfördelningen mellan den europeiska unionen, medlemsstaterna och medborgarna, 7:e uppl., 2012, s. 31). På dessa områden har EU och medlemsstaterna en samtidig kompetens. Varje gång som rådet och Europaparlamentet utfärdar en rättsakt i ett givet ämne upphör medlemsstaternas rätt att lagstifta på ett sätt som står i strid med eller kan påverka den gemensamma rättsaktens tillämpning (Melin & Nergelius, s. 31 f.).

Vad som sker kan beskrivas som att unionen successivt utnyttjar den genom fördragen givna kompetensen i takt med att rättsakter beslutas. I samma takt upphör den tidigare samtidiga kompetensen hos medlemsstaterna. Detta brukar kallas lagstiftningsutrymmets upptagenhet eller EU-rättens spärrverkan. I den utsträckning som gemensamma normer beslutas blir utrymmet för nationell lagstiftning upptaget eller in-tecknat (Melin & Nergelius, s. 31).

EU-institutionernas och de nationella parlamentens roll

Unionens institutioner ska tillämpa subsidiaritetsprincipen i enlighet med protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna (förkortas protokoll nr 2). Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 ska utkastet till lagstiftningsakter motiveras med avseende på subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Detta gäller oavsett om kommissionen eller i förekommande fall någon annan är förslagsställare.

Genom Lissabonfördraget har, som nämnts, de nationella parlamenten fått en särskild roll i kontrollen av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen. Enligt artikel 5.3 i EU-fördraget ska de nationella parlamenten se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med det förfarande som anges i protokollet.

Kommissionen, och i förekommande fall andra förslagsställare, ska översända sina utkast till lagstiftningsakter och sina ändrade utkast till de nationella parlamenten. Efter att utkastet har översänts till de nationella parlamenten får varje nationellt parlament (eller kammare i ett sådant parlament som har två kammare) lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande med skälen till att det anser att det aktuella utkastet inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen.

De nationella parlamenten har åtta veckor på sig från översändandet att lämna ett sådant motiverat yttrande.

Europaparlamentet, rådet och kommissionen ska ta hänsyn till alla motiverade yttranden från de nationella parlamenten.

Gula kortet

Varje nationellt parlament har två röster. Efter att Kroatien blev medlem i EU den 1 juli 2013 finns det 56 röster inom EU. I de länder som har tvåkammerssystem har kamrarna en röst vardera. Om minst en tredjedel av det totala antalet röster som tilldelats de nationella parlamenten, dvs. 19 röster, står bakom uppfattningen att ett lagstiftningsutkast strider mot subsidiaritetsprincipen ska utkastet omprövas av kommissionen eller i förekommande fall av en annan förslagsställare.⁴ Om tröskeln för omprövning uppnås brukar man tala om att ett ”gult kort” har utfärdats. För ett utkast till lagstiftningsakt som avser straffrättsligt samarbete och polissamarbete är tröskeln en fjärdedel, dvs. något lägre (14 röster). Efter omprövningen kan kommissionen eller någon annan förslagsställare besluta att antingen vidhålla utkastet, ändra det eller dra tillbaka det. Detta beslut ska vara motiverat.

Orange kortet

Inom ramen för det ordinarie lagstiftningsförfarandet kan ett förslag till lagstiftningsakt, som lett till att minst en enkel majoritet av de nationella parlamentens röster har ställt sig bakom kritiska yttranden, få ytterligare konsekvenser under lagstiftningsprocessen (”orange kortet”). Efter omprövningen kan kommissionen besluta att antingen vidhålla förslaget, ändra det eller dra tillbaka det. Om kommissionen väljer att vidhålla förslaget ska den i ett motiverat yttrande ange skälen till varför den anser att förslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Före den första behandlingen ska Europaparlamentet och rådet ta ställning till om lagstiftningsförslaget är förenligt med subsidiaritetsprincipen och ska då särskilt beakta de motiveringar som angetts och delas av majoriteten av de nationella parlamenten samt kommissionens motiverade yttrande. Om rådet med en majoritet av 55 procent av rådsmedlemmarna eller Europaparlamentet med en majoritet av de avgivna rösterna anser att lagstiftningsförslaget inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen, ska förslaget inte behandlas vidare.

Ogiltighetstalan enligt Lissabonfördraget

Enligt artikel 263 i EUF-fördraget ska EU-domstolen granska lagenligheten av sådana lagstiftningsakter som antas av rådet, kommissionen eller Europeiska centralbanken och som inte är rekommendationer eller yttranden. EU-domstolen ska också granska lagenligheten av sådana rättsakter som antas av Europaparlamentet eller Europeiska rådet och som ska ha rättsverkan i

⁴ Före den 1 juli 2013 krävdes 18 röster.

förhållande till tredje man och sådana akter antagna av unionens organ eller byråer som är avsedda att ha rättsverkan i förhållande till tredje man. För detta ändamål ska domstolen vara behörig att pröva talan som väcks av en medlemsstat, Europaparlamentet, rådet eller kommissionen om bristande behörighet, åsidosättande av väsentliga formföreskrifter, åsidosättande av fördragen eller av någon rättsregel som gäller dess tillämpning eller maktmissbruk.

En talan som avses i denna artikel ska väckas inom två månader från den dag då åtgärden offentliggjordes eller delgavs klaganden eller, om så inte skett, från den dag då klaganden fick kännedom om åtgärden, allt efter omständigheterna.

Enligt artikel 8 i protokoll nr 2 är EU-domstolen bl.a. behörig att pröva en talan om åsidosättande av subsidiaritetsprincipen, genom en lagstiftningsakt, som har väckts (i enlighet med artikel 263 i EUF-fördraget) av en medlemsstat eller som i enlighet med denna medlemsstats rättsordning har överlämnats av denna på dess nationella parlaments vägnar eller för en kammare i detta parlament.

Utskottens roll i den fortsatta lagstiftningsprocessen

Lissabonutredningen påminde om vikten av att riksdagen genom det berörda utskottet bevakar subsidiaritetsprincipens hantering i den fortsatta lagstiftningsprocessen. Om riksdagen har lämnat ett motiverat yttrande i frågan är det enligt utredningen särskilt viktigt att denna del av frågan bevakas (framst. 2008/09:RS4 s. 55). Om den föreslagna rättsakten antas utan att riksdagens synpunkter beaktats av EU:s institutioner ansåg utredningen att det kan finnas anledning att överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas. Protokollet ger, som nämnts, de nationella parlamenten en möjlighet att via sina regeringar väcka en ogiltighetstalan i EU-domstolen inom två månader efter det att rättsakten antagits. Riksdagen kan genom ett tillkännagivande uppmana regeringen att väcka en fråga av detta slag vid domstolen. Initiativ till ett sådant tillkännagivande får tas antingen genom en motion eller i form av ett utskottsinitiativ.

Konstitutionsutskottet gjorde inte något uttalande om detta i sitt betänkande Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen (bet. 2009/10:KU2). Utskottet har dock senare gjort vissa uttalanden i uppföljningarna av denna fråga. Vid uppföljningen 2012 uttalade konstitutionsutskottet att rutiner borde införas för att följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen. Utskottet konstaterade då att riksdagen saknar sådana fasta rutiner för information om när lagstiftningsförslagen antagits (bet. 2012/13:KU8 s. 52).

Vid uppföljningen 2013 konstaterade konstitutionsutskottet att flera utskott instämde i dess uttalande från 2012 och vidhöll att det skulle vara ett stöd för utskotten om man centralt inom Riksdagsförvaltningen bevakade när lagstiftningsförslag antas av rådet och i förekommande fall Europaparlamentet

(bet. 2013/14:KU5 s. 39). Bevakningen borde också inbegripa kommissionens tillbakadraganden av förslag. Informationen ska förmedlas till utskotten. Det är sedan utskottens uppgift följa upp hur riksdagens invändningar mot subsidiaritetsprincipens tillämpning har tillgodosetts i den antagna lagstiftningen. Den analys som behöver utföras bör således utskotten stå för. Liksom subsidiaritetsprövningen är det alltså fråga om bedömningar som bör göras av utskotten. Konstitutionsutskottet noterade att finansutskottet i sitt yttrande redovisar i vilka fall rättsakter har antagits av EU:s institutioner. Konstitutionsutskottet ansåg det vara naturligt att uppföljningen fokuserar på de fall där riksdagen lämnat ett motiverat yttrande.

Enligt konstitutionsutskottet är det alltså utskottens uppgift att bevaka subsidiaritetsprincipens hantering i den fortsatta lagstiftningsprocessen.

EU-samordningens roll att bevaka när lagstiftningsakter antas

Sedan våren 2014 bevakar och underrättar EU-samordningen inom Riksdagsförvaltningen utskotten när lagstiftningsförslag som subsidiaritetsprövats antas. Det görs genom att EU-samordningen meddelar det berörda utskottskansliet när en lagstiftningsakt antas.

Subsidiaritetsprövningen i riksdagen

Enligt 9 kap. 20 § andra stycket RO ska riksdagen pröva om ett utkast till en lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Riksdagen prövar samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds i enlighet med protokoll nr 2 om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Efter att ett utkast till lagstiftningsärende mottagits i riksdagen hänvisar kammaren utkastet till det utskott vars beredningsområde ärendet gäller. Detta utskott har sedan som uppgift att pröva om utkastet strider mot subsidiaritetsprincipen och, om det anser att så är fallet, avge ett utlåtande till kammaren med förslag till ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (10 kap. 3 § RO). Utskottet ska också avge ett utlåtande om minst fem ledamöter av utskottet begär det. I annat fall ska utskottet genom protokollsutdrag anmäla till kammaren att utkastet inte strider mot subsidiaritetsprincipen. Ett beslut i kammaren om ett motiverat yttrande ska meddelas Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande genom en riksdagsskrivelse (11 kap. 21 § andra stycket RO).

Under beredningen av subsidiaritetsärendena har det beredande utskottet möjlighet att hämta in yttranden från andra utskott enligt bestämmelserna i 10 kap. 7 § RO. Detta innebär att ett utskott vid behov kan begära ett yttrande från konstitutionsutskottet om ett utskott vid prövningen av subsidiaritetsfrågan i ett visst fall känner tvekan om subsidiaritetsprincipens innebörd och dess tillämpning i praxis (se framst. 2008/09:RS4 s. 53, bet. 2009/10:KU2 s. 14).

Utskottet kan även begära att regeringen lämnar information om sin bedömning av tillämpningen av subsidiaritetsprincipen (10 kap. 10 § andra

stycket RO). Sådan information ska lämnas inom två veckor från den dag då utskottet begär det och kan lämnas antingen skriftligen eller muntligen av ett statsråd eller en statssekreterare, eller undantagsvis av en annan tjänsteman från det berörda departementet.

Konstitutionsutskottets tidigare uttalanden om subsidiaritetsprövningen

En lämplighetsprövning

Vid behandlingen av riksdagsstyrelsens framställning Tillämpningen av Lissabonfördraget i riksdagen (framst. 2008/09:RS4) uttalade konstitutionsutskottet att subsidiaritetsprövningen i huvudsak är en lämplighetsprövning och att denna därför ska utföras av det utskott som innehar sakkunskapen på området i fråga (bet. 2009/10:KU2 s. 13).

Konstitutionsutskottet underströk att prövningen handlar om att fastställa på vilken nivå – unionsnivå eller någon nationell nivå – den föreslagna åtgärden ska företas, inte huruvida den föreslagna åtgärden ska företas eller inte. Vid denna prövning bör utskotten hämta vägledning från de riktlinjer som alltsedan subsidiaritetsprincipen infördes i EU-fördraget 1992 varit vägledande vid tillämpningen av subsidiaritetsprincipen, och som Lissabonutredningen hänvisat till (se framst. 2008/09:RS4 s. 52).

Först ställs frågan om det är möjligt att uppnå målen för den föreslagna åtgärden genom att den företas på nationell, regional eller lokal nivå. Om svaret är nekande ska åtgärden vidtas på unionsnivå. Om svaret är jakande ska frågan ställas om målen för åtgärden kan uppnås bättre genom att den företas på unionsnivå.

För att besvara den sistnämnda frågan bör följande följdfrågor ställas:

- Finns det viktiga gränsöverskridande aspekter på den föreslagna åtgärden som inte på ett tillfredsställande sätt kan regleras genom åtgärder av medlemsstaterna?
- Skulle underlåtenhet att handla på unionsnivå stå i strid med fördragets krav eller på annat sätt avsevärt skada medlemsstaternas intressen?
- Skulle en åtgärd på unionsnivå på grund av sin omfattning eller sina verkningar innebära klara fördelar jämfört med en åtgärd på medlemsstatsnivå?

Denna metod att fastställa på vilken nivå en åtgärd bör vidtas har utskottet sedermera valt att kalla tvåstegsmetoden (bet. 2010/11:KU18 s. 22).

Kan en subsidiaritetsprövning inkludera en proportionalitetsbedömning?

Vid sin första uppföljning hösten 2010 av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen noterade konstitutionsutskottet att det av fördragets och protokollets ordalydelser inte följer någon skyldighet för de nationella

parlamenten att följa proportionalitetsprincipens tillämpning (bet. 2010/11:KU18). Av detta torde dock inte, ansåg utskottet, motsatsvis kunna dras någon slutsats om att de nationella parlamenten inte får eller bör göra en sådan prövning inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Tvärtom ansåg utskottet det finnas visst stöd i litteraturen och i EU-domstolens praxis (se nedan) för att ett visst mått av proportionalitetsbedömning kan anses ingå inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

Utskottet anförde att utgångspunkten är att beslut ska fattas på nationell, regional eller lokal nivå. Unionen ska på de områden där den inte har exklusiv befogenhet vidta en åtgärd endast om och i den mån som målen för den planerade åtgärden inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna själva och därför bättre kan uppnås på EU-nivå. Av orden ”endast om och i den mån” fick det, enligt utskottet, anses framgå att subsidiaritetsprövningen innefattar ett proportionalitetskriterium och att det därav följer att den föreslagna åtgärden inte får gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen. Utskottet torde således vara oförhindrade att göra en sådan form av proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. Utskottet underströk dock att subsidiaritetsprövningen handlar om att avgöra om en åtgärd bör vidtas på medlemsstatsnivå eller unionsnivå, inte om att framföra synpunkter i sak på den föreslagna åtgärden.

Utskottet fann stöd för sitt ställningstagande bl.a. i en dom från EU-domstolen från 2002.⁵ Följande om domen är hämtat från utskottets betänkande 2010/11:KU18 (s. 9).

I avgörandet som gällde giltigheten av direktivet om tobaksmärkning hade domstolen bl.a. att ta ställning till frågan huruvida direktivet hade antagits med iakttagande av subsidiaritetsprincipen. För att besvara frågan måste det enligt domstolen först undersökas om målet för den planerade åtgärden bättre kunde uppnås på gemenskapsnivå. Domstolen fann att så var fallet. Därefter anförde domstolen följande:

Det skall för det andra konstateras att omfattningen av den åtgärd som vidtagits av gemenskapen i det förevarande fallet även uppfyller kraven enligt subsidiaritetsprincipen genom att den [...] inte går längre än vad som är nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen.

Det har med hänvisning till avgörandet ansetts att subsidiaritetsbedömningen innefattar såväl ett effektivitets- som ett proportionalitetstest och att EG-domstolen utför proportionalitetsbedömningen inom ramen för subsidiaritetsbedömningen (Hettne, Subsidiaritetsprincipen: Politisk granskning eller juridisk kontroll?, Sieps 2003:4, s. 29; se även 2013/14:RFR10, Subsidiaritet i EU efter Lissabon, av Hettne m.fl., s. 26 f.).

⁵ EG-domstolens dom av den 10 december 2002 i mål C-491/01 British American Tobacco (Investments) Ltd och Imperial Tobacco Ltd, REG 2002, s. I-11453.

Inhämtande av information om andra nationella parlaments subsidiaritetsprövningar

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen betonat värdet av informationsutbyte mellan de nationella parlamenten, bl.a. i den första uppföljningen som genomfördes under riksmötet 2010/11 (bet. 2010/11:KU18 s. 36). Utskottet angav att syftet med samarbetet mellan parlamenten inom EU bl.a. är att säkra det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen.

I uppföljningen under riksmötet 2011/12 konstaterade utskottet att några kontakter med andra nationella parlament – med undantag för finansutskottet – inte föreföll ha tagits under den aktuella perioden. Som en möjlig förklaring angavs att utskotten helt enkelt inte ansett sig ha behov av informationsutbyte med andra länders parlament. Utskottet framhöll dock värdet av sådana kontakter när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen, och om möjligt på politisk nivå. Ett syfte kan vara att rent allmänt skaffa information om vilka synpunkter som kan anläggas i fråga om ett förslags förenlighet med subsidiaritetsprincipen. Ett annat syfte kan vara att göra andra länder uppmärksamma på synpunkter som ett utskott i riksdagen har eller att samla många länder för att uppnå de i protokollet angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat. Om sådana kontakter tas på tjänstemannanivå ansåg dock utskottet att de först bör vara förankrade i utskottet (bet. 2011/12:KU4 s. 47).

Vid konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2012/13 uttalade utskottet att det krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten för att i de fall där det finns invändningar mot ett förslags förenlighet med subsidiaritetsprincipen kunna samla så många länder som möjligt, om de i protokollet angivna tröskelvärdena för att få ett förslag omprövat ska kunna uppnås. I detta sammanhang framhöll utskottet även att flera av utskotten har goda erfarenheter av kontakter med riksdagens representant i Bryssel (bet. 2012/13:KU8 s. 55 f.).

Vid uppföljningen under riksmötet 2013/14 upprepade konstitutionsutskottet att syftet med samarbetet mellan parlamenten inom EU bl.a. är att säkra det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen (bet. 2013/14:KU5 s. 74).

Vid riksmötet 2014/15 framhöll utskottet återigen värdet av interparlamentariska kontakter med andra nationella parlament och pekade på att det redan i dag finns möjligheter till informationsutbyte exempelvis inom ramen för Cosac (Konferensen mellan de parlamentariska organen för EU-frågor) och andra interparlamentariska möten (bet. 2014/15:KU5 s. 79). För att ett sådant möte ska bidra till informationsutbyte som leder till ett gult kort måste det dock infalla under åttaveckorsfristen, vilket sällan torde vara fallet, påpekade utskottet. Utskottet ansåg det inte vara möjligt att inom den då aktuella uppföljningen besvara frågan om hur ett närmare samarbete mellan de nationella parlamenten ska kunna komma till stånd, men ansåg att frågan

måste börja diskuteras. Utskottet ansåg att det möjligen kan finnas skäl för självrannsakan när det gäller hur samarbetet hittills har fungerat.

Vid uppföljningen under riksmötet 2015/16 framhöll utskottet återigen att det krävs ett utökat samarbete mellan de nationella parlamenten. Utskottet anförde att riksdagens representant vid EU:s institutioner är en möjlig väg till informationsutbyte med andra nationella parlament. Konstitutionsutskottet konstaterade också att det finns en förbättringspotential i fråga om informationen i IPEX. Utskottet ansåg också att riksdagen bör verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten (bet. 2015/16:KU5 s. 66).

Utskottets överväganden

Iakttagelser i konstitutionsutskottets promemoria

Ärendets formella hantering m.m.

Genomförda subsidiaritetsprövningar i riksdagen

Riksdagen prövar, till skillnad från många andra länders parlament, samtliga utkast till lagstiftningsakter som översänds av kommissionen eller någon av de andra initiativtagarna enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna.

Under perioden den 1 januari–31 december 2015 genomfördes totalt 21 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott (se förteckningen över avgjorda subsidiaritetsärenden, bilaga 5). Av förteckningen framgår vilka utkast som varit föremål för en subsidiaritetsprövning under 2015 och vilka utskott som genomfört prövningarna. Vidare anges tidpunkterna för beslut i utskotten och i förekommande fall beslut i kammaren. Av tabellen framgår även vilka utlåtanden som lämnats av utskotten. Av tabellen framgår även att riksdagen lämnat ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Under 2015 utfärdades inga gula kort.

En översikt av fördelningen av antalet utkast, utlåtanden och motiverade yttranden under 2015 mellan utskotten framgår av tabell 1 nedan. Av tabellen framgår att miljö- och jordbruksutskottet (MJU) prövade fem utkast under 2015, följt av finansutskottet (FiU) som prövade fyra utkast. Socialförsäkringsutskottet (SfU) och näringsutskottet (NU) prövade vardera tre utkast. Skatteutskottet (SkU) och justitieutskottet (JuU) prövade vardera två utkast. Utrikesutskottet (UU) och arbetsmarknadsutskottet (AU) prövade ett utkast. Övriga utskott, dvs. konstitutionsutskottet (KU), civilutskottet (CU), försvarsutskottet (FöU), socialutskottet (SoU), kulturutskottet (KrU), utbildningsutskottet (UbU) och trafikutskottet (TU) prövade inga utkast under 2015.

Tabell 1 Antal utkast till lagstiftningsakter, utlåtanden och motiverade yttranden under 2015

Utskott	Utkast till lagstiftningsakter	Utlåtanden	Motiverade yttranden
MJU	5	0	0
FiU	4	0	0
SfU	3	0	0
NU	3	0	0
SKU	2	1	1
JuU	2	0	0
UU	1	0	0
AU	1	0	0
KU	0	0	0
CU	0	0	0
FöU	0	0	0
SoU	0	0	0
KrU	0	0	0
UbU	0	0	0
TU	0	0	0
Totalt	21	1	1

I tabell 2 finns en sammanställning över det totala antalet utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden per utskott under tiden 2010–2015.⁶ Av denna sammanställning framgår att miljö- och jordbruksutskottet prövade flest (116) utkast av alla utskott, vilket utgör 22 procent av alla utkast som prövats av riksdagen. Finansutskottet prövade 73 utkast. Trafikutskottet prövade 63. Justitieutskottet följer därefter med 53 utkast. Näringsutskottet prövade 44 utkast, civilutskottet och skatteutskottet prövade 28 utkast vardera. Utrikesutskottet prövade 21 utkast. Socialförsäkringsutskottet prövade 22 utkast. Socialutskottet och arbetsmarknadsutskottet prövade vardera 19 utkast, följt av utbildningsutskottet som prövade 14 utkast. Försvarsutskottet prövade 9 utkast och konstitutionsutskottet 8 utkast. Kulturutskottet prövade totalt 5 utkast under denna period.

⁶ Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009, men inga subsidiaritetsprövningar genomfördes under december 2009.

Tabell 2 Antal utkast till lagstiftningsakter och motiverade yttranden under 2010–2015

Utskott	Antal utkast till lagstiftningsakter							Antal motiverade yttranden						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
KU	0	2	4	2	0	0	8	0	0	1	0	0	0	1
FiU	13	11	21	17	7	4	73	2	2	7	1	0	0	12
SKU	1	9	2	4	10	2	28	0	2	0	1	2	1	6
JuU	12	10	10	12	7	2	53	0	1	3	1	0	0	5
CU	1	9	6	8	4	0	28	0	0	2	0	0	0	2
UU	2	3	12	2	1	1	21	0	0	0	0	0	0	0
FöU	1	5	1	2	0	0	9	0	0	0	1	0	0	1
SfU	5	3	4	2	5	3	22	0	0	0	0	0	0	0
SoU	1	1	11	4	2	0	19	0	0	2	1	0	0	3
KrU	1	0	3	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0
UbU	0	4	3	6	1	0	14	0	0	0	0	0	0	0
TU	11	10	14	27	1	0	63	0	0	1	4	0	0	5
MJU	18	28	28	21	16	5	116	1	2	1	1	0	0	5
NU	4	23	3	9	2	3	44	0	1	2	0	0	0	3
AU	1	6	3	6	2	1	19	0	2	1	0	0	0	3
Totalt	71	124	125	123	58	21	522	3	10	20	10	2	1	46

Motiverade yttranden från Sveriges riksdag

Under 2015 prövade utskotten, som nämnts, tillsammans 21 utkast till lagstiftningsakter. När det gäller 20 av dessa utkast ansåg utskotten inte att förslagen stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket anmäldes till kammaren genom protokollsutdrag.

I fråga om ett av utkasterna lämnades ett utlåtande. Det var skatteutskottet som lämnade ett utlåtande (utl. 2014/15:SkU26) om kommissionens förslag till ändring av direktiv om automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (KOM(2015) 135). Skatteutskottet hade inte någon invändning mot kommissionens och regeringens bedömning att en ändamålsenlig information om förhandsbesked i gränsöverskridande skattefrågor och förhandsbesked om prissättning endast kan uppnås genom åtgärder på unionsnivå, men ansåg att förslaget i vissa stycken hade fått en utformning som gör att det går längre än vad som är nödvändigt för att nå de eftersträvade målen. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag och överlämnade ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2014/15:198).

Under åren 2011–2013 prövades i snitt 124 utkast per år. År 2014 prövades 58 utkast, och under 2015 prövades endast 21 utkast. Sedan Lissabonfördraget trädde ikraft den 1 december 2009 och t.o.m. den 31 december 2015 har riksdagen prövat totalt 522 utkast till lagstiftningsakter, se tabell 3 nedan.

Riksdagen har översänt totalt 46 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande, vilket innebär invändningar mot knappt 9 procent av alla lagstiftningsutkast. Under 2015 lämnade riksdagen, som nämnts, ett motiverat yttrande.

Tabell 3 Totalt antal prövade utkast till lagstiftningsakter i riksdagen under 2010–2015

År	Antal utkast till lagstiftningsakter	Antal motiverade yttranden
2010	71	3 (4 %)
2011	124	10 (8 %)
2012	125	20 (16 %)
2013	123	10 (8 %)
2014	58	2 (3 %)
2015	21	1 (5 %)
Totalt	522	46 (9 %)

Motiverade yttranden från de nationella parlamenten inom EU

Av kommissionens årsrapport 2015 om subsidiaritet och proportionalitet (KOM(2016) 469) framgår att kommissionen under 2015 tog emot totalt 8

motiverade yttranden från de nationella parlamenten beträffande subsidiaritetsprincipen, vilket var en minskning med 62 procent jämfört med 2014 då 21 motiverade yttranden kom in.

Kommissionen framhåller vidare att antalet motiverade yttranden under 2015 är det lägsta som kommit in under ett kalenderår sedan systemet för subsidiaritetsprövning infördes genom Lissabonfördraget 2009. Kommissionen noterar också att det totala antalet yttranden från de nationella parlamenten inom ramen för den politiska dialogen sjönk kraftigt under 2015.

Enligt kommissionen fortsatte de motiverade yttrandena att variera i form liksom tidigare år. Likaså varierade de argument som de nationella parlamenten framförde för att stödja sina slutsatser om att subsidiaritetsprincipen hade åsidosatts. De åtta motiverade yttrandena 2015 avsåg tre kommissionsförslag. Det förslag som gav upphov till flest motiverade yttranden, nämligen förslaget till förordning om inrättande av en omplaceringsmekanism vid kriser (KOM(2015) 450), genererade fem motiverade yttranden. Två motiverade yttranden lämnades över förslaget till ändring av förordning (EG) nr 1829/2003 vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda användning av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier (KOM(2015) 177) och ett enda motiverat yttrande lämnades över förslaget till direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (KOM(2015) 135).

Åtta av 41 kammare lämnade motiverade yttranden under 2015 (jämfört med 15 under 2014). De motiverade yttrandena lämnades av den tjeckiska senaten, den tjeckiska deputeradekammaren, den spanska deputeradekammaren/senaten, det ungerska parlamentet, den nederländska andra kammaren, den rumänska deputeradekammaren, Sveriges riksdag och det slovakiska parlamentet. Inte någon kammare lämnade mer än ett motiverat yttrande.

Samlat utfall av genomförda subsidiaritetsprövningar och utrymmet för nationella åtgärder till följd av EU-förslag

I det följande redogörs för vissa iakttagelser som gjorts vid en genomgång av subsidiaritetsärendena. Redogörelsen görs per utskott i den ordning som utskotten anges i riksdagsordningen. För samtliga utskottsavsnitt gäller följande.

Till denna promemoria bifogas en förteckning över vilka utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2015 (bilaga 5).⁷ Vidare bifogas en förteckning med uppgifter om vilken rättslig grund i EUF-

⁷ För motsvarande förteckningar över vilka utkast som prövats av utskotten under 2009–2014 hänvisas till utskottets tidigare betänkanden (se bet. 2010/11:KU18, bet. 2011/12:KU4, bet. 2012/13:KU8, bet. 2013/14:KU5, bet. 2014/15:KU5 och bet. 2015/16:KU5).

fördraget som kommissionen i huvudsak har angett ligger till grund för de olika utkasten och vilket politikområde utkasten i huvudsak gäller (bilaga 6).⁸

Tabellerna nedan under respektive avsnitt per utskott innehåller en uppdelning på politikområde, rättslig grund i EUF-fördraget och uppgift om antal utkast till lagstiftningsakter inom respektive utskotts beredningsområde. I tabellerna redovisas antalet utkast för åren 2010⁹–2015 samt det totala antalet prövade utkast. Eftersom vissa utkast rör flera politikområden kan det totala antalet utkast till lagstiftningsakter vara större än antalet prövade utkast.

En sammanställning över antalet utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under 2010–2015 uppdelat per politikområde och rättslig grund i EUF-fördraget finns i bilaga 7.

Konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet prövade inga utkast till lagstiftningsakter under 2015.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade konstitutionsutskottet åtta utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningen framgår att tre utkast grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därutöver gällde två utkast jordbruk och fiskeri, två etableringsrätt, två fri rörlighet för tjänster och två utkast transportpolitik. Lika många gällde folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik och statistik. Ytterligare två utkast grundade sig på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde offentlighet (1), skydd för personuppgifter (1), unionsmedborgarskap (1), tullsamarbete (1), kapital och betalningar (1), socialpolitik (1), humanitärt bistånd (1) och institutionella bestämmelser (1).

De två utkast som konstitutionsutskottet prövade under 2013 rörde båda ett stort antal politikområden. Kommissionens förslag till förordning om anpassning till artikel 290 i EUF-fördraget av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll (KOM(2013) 451) rörde tullsamarbete, jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, kapital och betalningar, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, socialpolitik, folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik och statistik.

Kommissionens förslag till förordning om anpassning till artiklarna 290 och 291 i EUF-fördraget av ett antal rättsakter som föreskriver tillämpning av det föreskrivande förfarandet med kontroll (KOM(2013) 751) rörde följande politikområden: jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster, transportpolitik, tillnärmning av lagstiftning, folkhälsa, transeuropeiska nät, miljöpolitik, gemensam handelspolitik, humanitärt bistånd och statistik.

⁸ För motsvarande förteckningar över de utkast till lagstiftningsakter som prövades av riksdagens utskott under perioden 2010–2014 hänvisas till utskottets tidigare betänkanden: bet. 2013/14:KU5 s. 169 f., bet. 2014/15:KU5 s. 169 f. och bet. 2015/16:KU5 s. 116 f.

⁹ Perioden omfattar de utkast som prövades under tiden den 1 december 2009–31 december 2010. Inga subsidiaritetsprövningar genomfördes dock i december 2009.

Utskottet har lämnat ett utlåtande sedan Lissabonfördraget trädde i kraft. Det gällde kommissionens förslag till förordning om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter, s.k. allmän uppgiftsskyddsförordning, (KOM(2012) 11, utl. 2011/12:KU25). Detta förslag rörde skyddet för personuppgifter och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:178).

Tabell 4 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom konstitutionsutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Offentlighet	art. 15	0	1	0	0	0	0	1
Skydd för personuppgifter	art. 16	0	0	1	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	art. 21	0	1	0	0	0	0	1
Tullsamarbete	art. 33	0	0	0	1	0	0	1
Jordbruk och fiskeri	art. 43	0	0	0	2	0	0	2
Etableringsrätt	art. 53	0	0	0	2	0	0	2
Fri rörlighet för tjänster	art. 62	0	0	0	2	0	0	2
Kapital och betalningar	art. 64	0	0	0	1	0	0	1
Transportpolitik	art. 91, 100	0	0	0	2	0	0	2
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	0	1	2	0	0	3
Socialpolitik	art. 153	0	0	0	1	0	0	1
Folkhälsa	art. 168	0	0	0	2	0	0	2
Transeuropeiska nät	art. 172	0	0	0	2	0	0	2
Miljöpolitik	art. 192	0	0	0	2	0	0	2
Gemensam handelspolitik	art. 207	0	0	0	2	0	0	2
Humanitärt bistånd	art. 214	0	0	0	1	0	0	1
Institutionella bestämmelser	art. 224	0	0	1	0	0	0	1
Statistik	art. 338	0	0	0	2	0	0	2
Flexibilitetsklausulen	art. 352	0	0	2	0	0	0	2

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Finansutskottet

Finansutskottet prövade fyra utkast till lagstiftningsakter under 2015. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet.

Av sammanställningarna framgår att två av utkasten innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden och ett utkast innehöll förslag om statistik. Ett av utkasten rörde flera politikområden. Det var kommissionens förslag till förordning om Europeiska fonden för strategiska investeringar (KOM(2015) 10) som innehöll förslag om transeuropeiska nät, industripolitik, strukturfonder samt forskning och teknisk utveckling.

Ett utkast som prövades under 2014 rörde också flera politikområden. Det var kommissionens omarbetade förslag till direktiv om verksamhet i och tillsyn över tjänstepensionsinstitut (KOM(2014) 167) som rörde etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015, prövade finansutskottet 73 utkast till lagstiftningsakter. Om man ser till de huvudsakliga politikområdena finner man att allra flest utkast (37) grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därefter följer 16 utkast som gällde etableringsrätt och 13 utkast som innehöll förslag om statistik. Åtta utkast gällde fri rörlighet för tjänster och lika många ekonomisk och monetär politik. Två utkast vardera gällde transeuropeiska nät, industripolitik och strukturfonder. Övriga utkast gällde straffrättsligt samarbete (1) och forskning och teknisk utveckling (1). Ytterligare ett utkast grundade sig på den s.k. flexibilitetsklausulen.

Finansutskottet lämnade under denna tid tolv utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Riksdagen biföll utskottets förslag i samtliga fall. Tre av de utkast som ledde till utlåtanden från finansutskottet och där riksdagen lämnade motiverade yttranden grundade sig på artikel 53 i EUF-fördraget, dvs. etableringsrätt. Det gäller dels kommissionens förslag till direktiv om insättningsgarantisystem (KOM(2010) 368) och kommissionens förslag om ändring av direktivet om system för ersättning till investerare (KOM(2010) 371) som avgjordes under 2010, dels kommissionens förslag till direktiv om kreditinstitut och värdepappersföretag (KOM(2011) 453) som avgjordes under 2011.

Fem av de utkast som ledde till motiverade yttranden från riksdagen på förslag från finansutskottet grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Det gäller dels kommissionens förslag till förordning om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag (KOM(2011) 452) som prövades under 2011, dels kommissionens förslag KOM(2011) 747, KOM(2011) 877 och KOM(2012) 280 som prövades under 2012 samt kommissionens förslag KOM(2013) 520 som prövades under 2013.

Under 2012 lämnade finansutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden på området för ekonomisk och monetär politik (se KOM(2011) 821 och KOM(2012) 511). Utskottet lämnade även två utlåtanden som rörde flera politikområden, nämligen etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning. Det gäller kommissionens förslag KOM(2011) 895 och 896.

Tabell 5 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom finansutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Etableringsrätt	art. 50, 52, 53	3	4	7	1	1	0	16
Fri rörlighet för tjänster	art. 62	0	1	5	1	1	0	8
Straffrättsligt samarbete	art. 83	0	1	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	3	7	11	10	4	2	37
Ekonomisk och monetär politik	art. 121, 126, 127, 136	5	0	3	0	0	0	8
Transeuropeiska nät	art. 172	0	0	0	0	1	1	2
Industripolitik	art. 173	0	0	0	0	1	1	2
Ekonomisk, social och territoriell samman- hållning (strukturfonder)	art. 175	1	0	0	0	0	1	2
Forskning och teknisk utveckling	art. 182	0	0	0	0	0	1	1
Statistik	art. 338	1	1	3	6	1	1	13
Flexibilitetsklausulen	art. 352	1	0	0	0	0	0	1

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Skatteutskottet

Skatteutskottet prövade två utkast till lagstiftningsakter under 2015. Av sammanställningarna framgår att de två utkasten innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion (artikel 115 i EUF-fördraget). I fråga om ett av dessa utkast lämnade utskottet, som nämnts, ett utlåtande med förslag till ett motiverat yttrande (utl. 2014/15:SkU26). Det gällde kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning (KOM(2015) 135). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag och överlämnade ett motiverat

yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2014/15:198).

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade skatteutskottet 28 utkast till lagstiftningsakter. Majoriteten av utkasten (10) grundade sig på artikel 349 i EUF-fördraget som innebär att rådet kan anta särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU på grund av de permanenta nackdelar som påverkar dessa områdens ekonomiska och sociala situation. Därefter följer 9 utkast som gällde skatter och avgifter, närmare bestämt harmonisering av indirekta skatter och 6 utkast som grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget. Tre av utkasten innehöll förslag om tullsamarbete. Övriga utkast gällde tillnärmning av lagstiftning grundat på artikel 114 i EUF-fördraget (1) och bekämpning av bedrägeri (1).

Två av utkasten rörde flera politikområden. Ett utkast, som prövades under 2014, rörde både tullsamarbete och bekämpning av bedrägeri. Ett annat utkast som prövades under 2011 grundades både på artikel 33 i EUF-fördraget som rör tullsamarbetet inom EU och på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. utkastet innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som gäller den inre marknaden.

Totalt lämnade skatteutskottet sex utlåtanden under denna tid. Utöver det redan nämnda utlåtande som skatteutskottet lämnade 2015 lämnade skatteutskottet under 2014 två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Det gällde kommissionens förslag om ändring i rådets direktiv 2011/96/EU om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater (KOM (2013) 814) som grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget (utl. 2013/14:SkU23). Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:145). Det gällde vidare kommissionens förslag till direktiv om en unionsrättslig ram för tullrättsliga överträdelse och sanktioner (KOM(2013) 884) som gällde tullsamarbete (utl. 2013/14:SkU35). Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:370).

Utskottet lämnade vidare ett utlåtande under 2013 som gällde harmonisering av indirekta skatter. Det gällde kommissionens förslag till rådets direktiv om genomförande av det fördjupade samarbetet på området för skatt på finansiella transaktioner (KOM(2013) 71, utl. 2012/13:SkU33). Utskottets majoritet ansåg att förslaget inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog därför att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. I utlåtandet fanns en reservation (MP, V). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2012/13:188).

Under 2011 lämnade skatteutskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden (utl. 2010/11:SkU37 och 2011/12:SkU12). Riksdagen biföll båda dessa förslag. Det första utkastet som ledde till ett motiverat

yttrande gällde förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas, även kallad CCCTB (KOM(2011) 121) och grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion. Det andra av de utkast som ledde till ett motiverat yttrande grundade sig på artikel 113 i EUF-fördraget och innehöll förslag om en harmonisering av medlemsstaternas skatter på finansiella transaktioner (KOM(2011) 594).

Tabell 6 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom skatteutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Tullsamarbete	art. 33	0	1	0	0	2	0	3
Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	art. 113	1	3	2	3	0	0	9
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	1	0	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 115	0	3	0	0	1	2	6
Bekämpning av bedrägeri	art. 325	0	0	0	0	1	0	1
Särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena	art. 349	0	2	0	1	7	0	10

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Justitieutskottet

Under 2015 prövade justitieutskottet två utkast till lagstiftningsakter. I båda dessa fall ansåg utskottet att förslagen var förenliga med subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet.

Av sammanställningarna framgår att båda utkasten innehöll förslag om straffrättsligt samarbete och om polissamarbete. Det gällde kommissionens förslag till beslut om upphävande av vissa rättsakter på området polissamarbete och rättsligt samarbete i straffrättsliga frågor (KOM(2014) 714) och kommissionens förslag till förordning om upphävande av vissa rättsakter på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete (KOM(2014) 715).

Totalt under tiden den tiden 1 december 2009–31 december 2015 prövade justitieutskottet 53 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten gällde förslag inom området för frihet, säkerhet och rättvisa, varav 25 utkast gällde straffrättsligt samarbete, 12 gränskontroll och 9 polissamarbete. Ytterligare 4 utkast gällde administrativt arbete inom området för frihet, säkerhet och

rättvisa, 3 utkast gällde civilrättsligt samarbete, 2 utkast innehöll förslag om asylpolitik och 2 om invandringspolitik. Utöver detta gällde 4 utkast bekämpning av bedrägeri och 3 utkast grundade sig på flexibilitetsklausulen. Ytterligare 2 lagstiftningsutkast innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Övriga utkast gällde förslag till skydd för personuppgifter (1), bekämpning av diskriminering (1), fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), folkhälsa (1), konsumentskydd (1) och statistik (1) samt administrativt samarbete (1).

Totalt 11 av utkasten berörde flera politikområden. Utöver de 2 utkast, som redan nämnts, gäller det kommissionens förslag till förordning om ändring av rådets förordning om inrättande av Frontex (KOM(2010) 61) som gällde gränskontroll och administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa. Det gäller kommissionens förslag till ändrat förslag till förordning om inrättande av en byrå för den operativa förvaltningen av stora it-system (KOM(2010) 93) som gällde gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete, polissamarbete samt administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa.

Det gäller också kommissionens förslag till direktiv om användning av PNR-uppgifter för att förebygga, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott och grov brottslighet (KOM(2011) 32) som gällde straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Vidare gäller detta kommissionens förslag till förordning om allmänna bestämmelser för asyl- och migrationsfonden m.m. (KOM(2011) 752) som berörde asylpolitik, invandringspolitik, straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Det gäller också kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett instrument för ekonomiskt stöd till polissamarbete, förebyggande och bekämpande av brottslighet samt krishantering (KOM(2011) 753) som berörde straffrättsligt samarbete och polissamarbete. Vidare gällde kommissionens förslag till förordning om inrättande av programmet Rättigheter och medborgarskap för perioden 2014–2020 (KOM(2011) 758) bekämpning av diskriminering, fri rörlighet för unionsmedborgare, tillnärmning av lagstiftning, folkhälsa, konsumentskydd och administrativt samarbete. Kommissionens förslag till förordning om inrättande av programmet Rättsliga frågor för perioden 2014–2020 (KOM(2011) 759) gällde civilrättsligt och straffrättsligt samarbete.

Två av utkasten som prövades under 2013 rörde också flera politikområden, nämligen administrativt samarbete och gränskontroll. Det gäller kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett system för in- och utresa som har till syfte att registrera in- och utreseuppgifter för tredjelandsmedborgare som passerar EU-medlemsstaternas yttre gränser (KOM(2013) 95) och kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett program för registrerade resenärer (KOM(2013) 97).

Justitiekommittén har lämnat totalt fem utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde ikraft, varav två gällde gränskontroll. Övriga utlåtanden gällde skydd av personuppgifter (1) och bekämpning av bedrägeri (1). Utöver detta kan särskilt framhållas det utlåtande (utl. 2013/14:JuU13) med förslag till ett

motiverat yttrande som utskottet lämnade under 2013 i fråga om kommissionens förslag till rådets förordning om inrättande av Europeiska åklagarmyndigheten (KOM(2013) 534) och som gällde straffrättsligt samarbete. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2013/14:25). På EU-nivå ledde utkastet till att ett gult kort utfärdades till följd av att tröskelvärdet uppnåddes. Det var andra gången sedan Lissabonfördraget trädde i kraft som ett gult kort utfärdades.

Tabell 7 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom justitieutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Skydd för personuppgifter	art. 16	0	0	1	0	0	0	1
Bekämpning av diskriminering	art. 19	0	0	1	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	art. 21	0	0	1	0	0	0	1
Administrativt samarbete (frihet, säkerhet och rättvisa)	art. 74	2	0	0	2	0	0	4
Gränskontroll	art. 77	3	3	2	4	0	0	12
Asylpolitik	art. 78	1	0	1	0	0	0	2
Invandringspolitik	art. 79	1	0	1	0	0	0	2
Civilrättsligt samarbete	art. 81	0	1	1	1	0	0	3
Straffrättsligt samarbete	art. 82–86	9	3	4	4	3	2	25
Polissamarbete	art. 87, 88	1	1	2	1	2	2	9
Transportpolitik	art. 91	0	0	0	0	1	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	0	1	1	0	0	2
Folkhälsa	art. 168	0	0	1	0	0	0	1
Konsumentskydd	art. 169	0	0	1	0	0	0	1
Administrativt samarbete	art. 197	0	0	1	0	0	0	1
Bekämpning av bedrägeri	art. 325	0	1	2	0	1	0	4
Statistik	art. 338	0	1	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	art. 352	1	1	0	1	0	0	3

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Civilutskottet

Civilutskottet prövade inte några utkast till lagstiftningsakter under 2015.

Totalt prövade civilutskottet 28 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2015. Av sammanställningarna framgår att elva av de utkast som prövades av civilutskottet innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och åtta om civilrättsligt samarbete. Därefter följer sex utkast som innehåller förslag om etableringsrätt och två utkast som grundade sig på artikel 67 i EUF-fördraget. Enligt denna artikel ska unionen underlätta tillgången till rättsväsendet, särskilt genom principen om ömsesidigt erkännande av avgöranden på det civila området. Övriga utkast gällde fri rörlighet för unionsmedborgare (1), transportpolitik (1), socialpolitik (1), konsumentskydd (1) och flexibilitetsklausulen (1).

Totalt fyra utkast berörde flera politikområden. Ett av de utkast som prövades under 2014 innehöll förslag både om tillnärmning av lagstiftning och etableringsrätt. Det gällde kommissionens förslag till ändring av direktiv vad gäller uppmuntrande av aktieägares långsiktiga engagemang och direktiv vad gäller vissa inslag i årsberättelsen om företagsstyrning (KOM(2014) 213). Två av utkasterna som prövades under 2013 berörde också flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om främjande av medborgares och företags fria rörlighet genom förenkling av godtagandet av vissa officiella handlingar i Europeiska unionen och om ändring av en förordning (KOM(2013) 228) som gällde fri rörlighet för unionsmedborgare och tillnärmning av lagstiftning. Det gällde vidare kommissionens förslag till förordning om ändring av en förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (KOM(2013) 554) som gällde ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och civilrättsligt samarbete. Vidare berörde kommissionens förslag till förordning om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (KOM(2010) 748) både ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden och civilrättsligt samarbete. Detta utkast prövades under 2011.

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft har civilutskottet lämnat tre utlåtanden som dock endast har lett till två motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades på begäran av en minoritet i civilutskottet under 2011 (utl. 2011/12:CU11). Minoriteten begärde att ett utlåtande skulle lämnas i fråga om kommissionens förslag till förordning om en gemensam europeisk köplag (KOM(2011) 635). Förslaget grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Riksdagen biföll dock utskottsmajoritetens förslag om att lägga utlåtandet till handlingarna, och lämnade således inte något motiverat yttrande över detta förslag. Det andra utlåtandet, som lämnades under 2012 (utl. 2011/12:CU21), behandlade två utkast till lagstiftningsakter. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om ändring av direktiv om lagstadgad revision av årsbokslut och sammanställd redovisning (KOM(2011) 778) och kommissionens förslag till förordning om särskilda krav avseende lagstadgad revision av företag av allmänt intresse

(KOM(2011) 779). Dessa förslag gällde politikområdena etableringsrätt och tillnärmning av lagstiftning. Det tredje utlåtandet (utl. 2012/13:CU14) lämnades under 2012. Det gällde kommissionens förslag till direktiv om en jämnare könsfördelning bland icke verkställande styrelseledamöter i börsnoterade företag och därmed sammanhängande åtgärder (KOM(2012) 614) och berörde området socialpolitik.

Tabell 8 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom civilutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	art. 21	0	0	0	1	0	0	1
Etableringsrätt	art. 50	0	2	1	1	2	0	6
Ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden	art. 67	0	1	0	1	0	0	2
Civilrättsligt samarbete	art. 81	1	4	0	3	0	0	8
Transportpolitik	art. 100	0	0	0	1	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	2	3	3	3	0	11
Socialpolitik	art. 157	0	0	1	0	0	0	1
Konsumentskydd	art. 169	0	1	0	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	art. 352	0	0	1	0	0	0	1

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Utrikesutskottet

Utrikesutskottet prövade ett utkast till lagstiftningsakt under 2015 och ansåg inte att utkastet stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet. Den rättsliga grunden för utkastet var artikel 212 i EUF-fördraget, dvs. ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade utrikesutskottet 21 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten (14) gällde ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Ytterligare nio utkast gällde utvecklingssamarbete med tredjeländer, och ett utkast gällde humanitärt bistånd till tredjeländer. Övriga utkast gällde konsulärt skydd för unionsmedborgare i ett tredjeländ (1), associering av utomeuropeiska länder och territorier (1) och gemensam handelspolitik (1). Utrikesutskottet har inte lämnat några utlåtanden.

Av de utkast som prövades under 2012 berörde fem flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett europeiskt grannskapsinstrument (KOM(2011) 839), kommissionens förslag

till förordning om fastställande av gemensamma bestämmelser och förfaranden för genomförandet av Europeiska unionens instrument för yttre åtgärder (KOM(2011) 842), kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett partnerskapsinstrument för samarbete med tredjeländer (KOM(2011) 843), kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett finansieringsinstrument för främjande av demokrati och mänskliga rättigheter i hela världen (KOM(2011) 844) och kommissionens förslag till förordning om inrättande av ett stabilitetsinstrument (KOM(2011) 845). Dessa utkast innehöll förslag om utvecklingssamarbete och ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Kommissionens förslag KOM(2011) 843 innehöll dessutom förslag om en gemensam handelspolitik.

Tabell 9 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utrikesutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Unionsmedborgarskap (konsulärt skydd)	art. 23	0	0	1	0	0	0	1
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	art. 203	0	0	1	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	art. 207	0	0	1	0	0	0	1
Utvecklingssamarbete	art. 209, 210	1	0	7	1	0	0	9
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	art. 212	1	3	7	1	1	1	14
Humanitärt bistånd	art. 214	0	0	1	0	0	0	1

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Försvarsutskottet

Under 2015 prövade försvarsutskottet inte några utkast till lagstiftningsakter.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade försvarsutskottet nio utkast. Av sammanställningarna framgår att fem av utkasten gällde tillnärmning av lagstiftning inom den inre marknaden. Därutöver innehöll två av utkasten förslag om miljöpolitik. Övriga utkast gällde strukturfonder (1), civilskydd (1) och ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer (1).

Ett av utkasten som prövades under 2013 berörde flera politikområden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om ändring av rådets förordning om inrättande av Europeiska unionens solidaritetsfond (KOM(2013) 522) som innehöll både förslag om strukturfonder och ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer. Ett annat utkast grundade sig på artikel

114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. I fråga om detta utkast lämnade försvarsutskottet ett utlåtande (utl. 2012/13:FöU11) med förslag till ett motiverat yttrande. Utlåtandet gällde kommissionens förslag till direktiv om åtgärder för att säkerställa en hög gemensam nivå av nät- och kommunikationssäkerhet i hela unionen (KOM(2013) 48). Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2012/13:185).

Tabell 10 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom försvarsutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	1	3	0	1	0	0	5
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	art. 175	0	0	0	1	0	0	1
Miljöpolitik	art. 192	0	2	0	0	0	0	2
Civilskydd	art. 196	0	0	1	0	0	0	1
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	art. 212	0	0	0	1	0	0	1

*Ett av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Socialförsäkringsutskottet

Socialförsäkringsutskottet prövade tre utkast till lagstiftningsakter under 2015. I samtliga fall fann utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet. Av sammanställningarna framgår att ett av utkasten gällde gränskontroll och två asylpolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade socialförsäkringsutskottet 22 utkast till lagstiftningsakter. Tolv av utkasten gällde politikområdet gränskontroll, sju asylpolitik och sex invandringspolitik. Övriga utkast gällde fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet) (1) och polissamarbete (1). Socialförsäkringsutskottet lämnade inga utlåtanden under denna tid.

Flera av utkasten berörde flera politikområden. Det gäller kommissionens beslut om upphävande av vissa rättsakter inom området med frihet, säkerhet och rättvisa (KOM(2014) 713) som rörde gränskontroll, asylpolitik, invandringspolitik och polissamarbete. Detta utkast prövades under 2014. Två av utkasten som prövades under 2012 rörde både asylpolitik och invandringspolitik. Det gäller dels kommissionens förslag till förordning om inrättande av asyl- och migrationsfonden (KOM(2011) 751), dels kommissionens förslag

till beslut om ändring av vissa beslut för att öka medfinansieringssatsen för Europeiska flyktingfonden, Europeiska återvändandefonden och Europeiska fonden för integration av tredjelandsmedborgare m.m. (KOM(2012) 526).

Tabell 11 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialförsäkringsutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet)	art. 48	0	1	0	0	0	0	1
Gränskontroll	art. 77	2	2	2	1	4	1	12
Asylpolitik	art. 78	1	0	2	0	2	2	7
Invandringspolitik	art. 79	2	0	2	1	1	0	6
Polissamarbete	art. 87	0	0	0	0	1	0	1

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Socialutskottet

Socialutskottet prövade inte några utkast till lagstiftningsakter under 2015.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade socialutskottet 19 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet av utkasten (15) gällde tillnärmning av lagstiftning. Därutöver följer 12 utkast som gällde folkhälsa. Övriga utkast gällde socialpolitik (1) och strukturfonder (1).

Totalt 10 av de 19 utkasten berörde både folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning. Det gäller två förslag som prövades under 2014: dels kommissionens förslag till ändring av förordning om inrättande av gemenskapsförfaranden för godkännande av och tillsyn över humanläkemedel och veterinärmedicinska läkemedel samt om inrättande av en europeisk läkemedelsmyndighet (KOM(2014) 557), dels förslag till förordning om veterinärmedicinska läkemedel (KOM(2014) 558). Det gäller även ett förslag som prövades under 2013, nämligen kommissionens förslag till förordning om de avgifter som ska betalas till Europeiska läkemedelsmyndigheten för säkerhetsövervakning av humanläkemedel (KOM(2013) 472).

Även följande förslag från kommissionen som prövades under 2012 berörde både folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning:

- ändrat förslag till direktiv om ändring av direktiv vad gäller information till allmänheten om receptbelagda läkemedel (KOM(2012) 48)
- ändrat förslag till förordning om ändring av förordning vad gäller information till allmänheten om receptbelagda humanläkemedel (KOM(2012) 49)
- förslag till förordning om ändring av förordning vad gäller säkerhetsövervakning av läkemedel (KOM(2012) 51)

- förslag till direktiv om ändring av direktiv vad gäller säkerhetsövervakning av läkemedel (KOM(2012) 52)
- förslag till förordning om kliniska prövningar av humanläkemedel och om upphävande av direktiv (KOM(2012) 369)
- förslag till förordning om medicintekniska produkter för in vitro-diagnostik (KOM(2012) 541)
- förslag till förordning om medicintekniska produkter m.m. (KOM(2012) 542).

Socialutskottet har lämnat tre utlåtanden under tiden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft, vilket har lett till tre motiverade yttranden från riksdagen. Det första utlåtandet lämnades under 2012 och gällde det nämnda utkastet KOM(2012) 49, som berörde folkhälsa och tillnärmning av lagstiftning (utl. 2011/12:SoU18). Det andra utlåtandet lämnades också under 2012 och gällde förslaget till förordning om fonden för europeiskt bistånd till dem som har det sämst ställt (KOM(2012) 617) och berörde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning – strukturfonder (utl. 2012/13:SoU8). Det tredje utlåtandet, som lämnades under 2013, gällde ett utkast till revideringar av tobaksproduktsdirektivet (KOM(2012) 788) och grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (utl. 2012/13:SoU17).

Tabell 12 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom socialutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	0	9	4	2	0	15
Socialpolitik	art. 153	1	0	0	0	0	0	1
Folkhälsa	art. 168	0	1	8	1	2	0	12
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	art. 175	0	0	1	0	0	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Kulturutskottet

Kulturutskottet prövade inte något utkast under 2015.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade kulturutskottet fem utkast. Inget av utkasterna ledde till något utlåtande.

Av sammanställningarna framgår att tre av utkasterna gällde kulturpolitik. Övriga utkast gällde utbildning (1) och industripolitik (1). Ytterligare ett grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning

som rör den inre marknaden, och ett på flexibilitetsklausulen. Ett av utkasten berörde flera områden. Det gällde kommissionens förslag till förordning om inrättande av programmet Kreativa Europa (KOM(2011) 785) som prövades under 2012. Detta utkast rörde kulturpolitik, utbildning och industripolitik.

Tabell 13 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom kulturutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	0	0	1	0	0	1
Utbildning m.m.	art. 166	0	0	1	0	0	0	1
Kulturpolitik	art. 167	1	0	2	0	0	0	3
Industripolitik	art. 173	0	0	1	0	0	0	1
Flexibilitetsklausulen	art. 352	0	0	1	0	0	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Utbildningsutskottet

Utbildningsutskottet prövade inte något utkast till lagstiftningsakt under 2015.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade utbildningsutskottet 14 utkast till lagstiftningsakter. En majoritet (7) av utkasterna gällde forskning och teknisk utveckling, och fyra utkast gällde industripolitik. Därutöver gällde två utkast rymdpolitik, och lika många innehöll förslag om tillnärmning av lagstiftning. Övriga förslag gällde fri rörlighet för arbetstagare (1), etableringsrätt (1), fri rörlighet för tjänster (1) och utbildning (1).

Tre av utkasterna berörde flera politikområden. Det gäller ett förslag till förordning om inrättande av Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation 2014–2020 (KOM(2011) 809) som utskottet prövade under 2012. Detta förslag berörde områdena industripolitik samt forskning och teknisk utveckling. Under 2012 prövade utskottet även ett förslag till ändring av direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer och förordning om administrativt samarbete genom informationssystemet för den inre marknaden (KOM(2011) 883). Det förslaget berörde fri rörlighet för arbetstagare, etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster samt innehöll även förslag om tillnärmning av lagstiftning. Under 2011 prövade utskottet ett förslag till förordning om reglerna för deltagande och spridning i Horisont 2020 – ramprogrammet för forskning och innovation 2014–2020 (KOM(2011) 810). Det berörde politikområdena industripolitik samt forskning och teknisk utveckling. Utbildningsutskottet har inte lämnat några utlåtanden sedan Lissabonfördraget trädde i kraft.

Tabell 14 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom utbildningsutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Fri rörlighet för arbetstagare	art. 46	0	0	1	0	0	0	1
Etableringsrätt	art. 53	0	0	1	0	0	0	1
Fri rörlighet för tjänster	art. 62	0	0	1	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	0	1	0	1	0	2
Utbildning m.m.	art. 165, 166	0	0	1	0	0	0	1
Industripolitik	art. 173	0	3	1	0	0	0	4
Forskning och teknisk utveckling	art. 182, 183, 185, 188	0	2	1	4	0	0	7
Rymdpolitik	art. 189	0	0	0	2	0	0	2

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Trafikutskottet

Trafikutskottet prövade inte något utkast till lagstiftningsakt under 2015.

Totalt prövade trafikutskottet 63 utkast till lagstiftningsakter under tiden den 1 december 2009–31 december 2015. Av sammanställningarna framgår att majoriteten av utkasten gällde transportpolitik (32). Därefter följer 16 utkast som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning, 9 utkast som gällde transeuropeiska nät, 4 utkast som gällde statistik, 3 som gällde miljöpolitik och 2 utkast som gällde industripolitik. Övriga utkast gällde jordbruk och fiskeri (1), administrativt samarbete inom området för frihet, säkerhet och rättvisa (1), gränskontroll (1), statligt stöd (1), socialpolitik (1), strukturfonder (1), forskning och teknisk utveckling (1), energipolitik (1) och turism (1).

Totalt fyra utkast berörde flera politikområden. Det gäller för det första förslaget till förordning om inrättande av ett program för att stödja den fortsatta utvecklingen av en integrerad havspolitik (KOM(2010) 494) som prövades under 2010. För detta förslag angavs följande politikområden som rättslig grund: jordbruk och fiskeri, administrativt samarbete, gränskontroll, transportpolitik, industripolitik, ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, forskning och teknisk utveckling, miljö, energipolitik samt turism. Det gäller för det andra förslaget till förordning om ändring av beslut om att upprätta ett ramprogram för konkurrenskraft och innovation (2007–2013) och av förordning om allmänna regler för gemenskapens finansiella stöd på området transeuropeiska nät på transportområdet och energiområdet

(KOM(2011) 659) som prövades under 2011. Detta förslag gällde trans-europeiska nät och industripolitik.

Även kommissionens förslag till förordning om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1192/69 om införande av enhetliga regler för järnvägsföretagens redovisning (KOM(2013) 26) som prövades under 2013 berörde flera politikområden. Detta utkast gällde både transportpolitik och statligt stöd. Därutöver berörde kommissionens förslag till direktiv om driftskompatibiliteten hos järnvägssystemet inom Europeiska unionen (KOM(2013) 30) flera politikområden, nämligen transportpolitik och trans-europeiska nät.

Trafikutskottet lämnade totalt fem utlåtanden som ledde till motiverade yttranden under tiden 2009–2015. Det första utlåtandet lämnades under 2012 och gällde förslaget till förordning om periodisk provning av motorfordons och tillhörande släpvagnars trafiksäkerhet och om upphävande av direktiv 2009/40/EG (KOM(2012) 380, utl. 2012/13:TU3). Det utkastet gällde transportpolitik. Utskottet lämnade vidare fyra utlåtanden under 2013. I ett av utlåtandena behandlades fem utkast till lagstiftningsakter som rörde kommissionens förslag i det fjärde järnvägs paketet (utl. 2012/13:TU13). Utkasten gällde transportpolitik och transeuropeiska nät. Ett utlåtande lämnades vidare om kommissionens förslag till förordning om åtgärder för att minska kostnaderna för utbyggnad av höghastighetsnät för elektronisk kommunikation (KOM(2013) 147, utl. 2012/13:TU20). Förslaget grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget. Ett utlåtande lämnades även om kommissionens förslag till förordning om åtgärder för att fullborda den europeiska inre marknaden för elektronisk kommunikation och upprätta en uppkopplad kontinent (KOM(2013) 627, utl. 2013/14:TU5). Även detta förslag grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget. Slutligen lämnades ett utlåtande om kommissionens förslag till förordning om inrättande av en ram för tillträde till marknaden för hamntjänster och för finansiell insyn i hamnar (KOM(2013) 296, utl. 2012/13:TU21). Det förslaget gällde transportpolitik.

Tabell 15 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom trafikutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Jordbruk och fiskeri	art. 43	1	0	0	0	0	0	1
Administrativt samarbete (inom området för frihet, säkerhet och rättvisa)	art. 74	1	0	0	0	0	0	1
Gränskontroll	art. 77	1	0	0	0	0	0	1
Transportpolitik	art. 91, 100	3	4	8	17	0	0	32
Statligt stöd	art. 109	0	0	0	1	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	5	2	4	4	1	0	16
Socialpolitik	art. 153	0	0	0	1	0	0	1
Transeuropeiska nät	art. 170, 171, 172	1	3	2	3	0	0	9
Industripolitik	art. 173	1	1	0	0	0	0	2
Ekonomisk, social och territoriell samman- hållning (strukturfonder)	art. 175	1	0	0	0	0	0	1
Forskning och teknisk utveckling	art. 188	1	0	0	0	0	0	1
Miljöpolitik	art. 192	1	1	0	1	0	0	3
Energipolitik	art. 194	1	0	0	0	0	0	1
Turism	art. 195	1	0	0	0	0	0	1
Statistik	art. 338	2	0	0	2	0	0	4

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Miljö- och jordbruksutskottet

Miljö- och jordbruksutskottet prövade fem utkast till lagstiftningsakter under 2015. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet.

Av sammanställningen framgår att två av utkasten gällde jordbruk och fiskeri. Lika många utkast grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Ytterligare ett utkast gällde miljöpolitik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade miljö- och jordbruksutskottet 116 utkast till lagstiftningsakter, vilket är 22 procent av alla utkast som prövades i riksdagen under denna period. Drygt 60 procent av utkasten (70 av 116) gällde jordbruk och fiskeri. Därefter följer 30 utkast som

gällde miljöpolitik och 22 utkast som grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning. Utöver detta gällde åtta utkast folkhälsa. Vardera tre utkast gällde transportpolitik, energipolitik och statistik. Ytterligare två utkast gällde strukturfonder, två gällde forskning och teknisk utveckling och lika många turism. Övriga utkast gällde etableringsrätt (1), tillnärmning av lagstiftning som rör immateriella rättigheter (1), socialpolitik (1), industripolitik (1), associering av utomeuropeiska länder och territorier (1) samt gemensam handelspolitik (1). Därutöver grundade sig ett utkast på flexibilitetsklausulen (1).

Totalt 18 utkast berörde flera politikområden. Det gäller kommissionens förslag till ändring av direktiven om avfall, om förpackningar och förpackningsavfall m.m. (KOM(2014) 397) som prövades under 2014. Detta utkast gällde tillnärmning av lagstiftning och miljöpolitik. Det gäller även kommissionens förslag till förordning om tillverkning, utsläppande på marknaden och användning av foder som innehåller läkemedel m.m. (KOM(2014) 556) som berörde jordbruk och fiskeri samt folkhälsa. Även detta utkast prövades under 2014.

Under 2013 berörde sju av utkasten flera politikområden: kommissionens förslag till direktiv om upprättandet av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden och integrerad förvaltning av kustområden (KOM(2013) 133) gällde jordbruk och fiskeri, transportpolitik, miljöpolitik och energipolitik. Utskottet lämnade ett utlåtande om detta förslag (utl. 2012/13:MJU20). Kommissionens förslag till förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden (KOM(2013) 245) gällde jordbruk och fiskeri, transportpolitik, industripolitik, strukturfonder, forskning och teknisk utveckling, miljöpolitik, energipolitik samt turism. Kommissionens förslag till förordning om djurhälsa (KOM(2013) 260) och förslag till förordning om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen m.m. (KOM(2013) 265) gällde jordbruk och fiskeri samt tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och folkhälsa. Kommissionens förslag till förordning om fastställande av bestämmelser för förvaltningen av utgifter för livsmedelskedjan, djurhälsa, djur- och växtskydd m.m. (KOM(2013) 327) och förslag till förordning om ändring av vissa förordningar på områdena fiske och djurhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till EU (KOM(2013) 417) gällde jordbruk och fiskeri samt folkhälsa. Kommissionens förslag till direktiv om ändring av vissa direktiv på områdena miljö, jordbruk, socialpolitik och folkhälsa med anledning av ändringen av Mayottes ställning i förhållande till EU (KOM(2013) 418) gällde jordbruk och fiskeri, tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden, socialpolitik, folkhälsa och miljöpolitik.

Under 2012 berörde fyra av utkasten flera politikområden. Det gäller förslaget till förordning om Europeiska havs- och fiskerifonden (KOM(2011) 804) som rörde följande områden: jordbruk och fiskeri, etableringsrätt, transportpolitik, forskning och teknisk utveckling, miljöpolitik, energipolitik samt turism. Det gäller också förslaget till förordning om förflyttning av

sällskapsdjur utan kommersiellt syfte (KOM(2012) 89) som rörde jordbruk och fiskeri samt folkhälsa. Det gäller även förslaget till förordning om ändring av direktiven vad gäller de befogenheter som ska tilldelas kommissionen (KOM(2012) 150) som rörde jordbruk och fiskeri samt tillnärmning av lagstiftning. Det gäller även förslaget till ändring av direktiv om kvaliteten på bensin och dieselbränslen och om ändring av direktiv om främjande av användningen av energi från förnybara energikällor (KOM(2012) 595) som rörde miljöpolitik och tillnärmning av lagstiftning.

Under 2011 berörde fem utkast flera politikområden. Det gäller ett utkast om jordbruk och fiskeri samt tillnärmning av lagstiftning när det gäller immateriella rättigheter, nämligen förslaget till förordning om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter (KOM(2010) 733). Förslaget till förordning om export och import av farliga kemikalier (KOM(2011) 245) gällde såväl miljöpolitik som gemensam handelspolitik. Vidare gällde förslaget till förordning om definition, beskrivning, presentation och märkning av samt skydd av geografiska beteckningar för aromatiserade vinprodukter (KOM(2011) 530) jordbruk och fiskeri och tillnärmning av lagstiftning. Ytterligare ett förslag till förordning om ändring av en förordning vad gäller elektronisk identifiering av nötkreatur och avskaffande av bestämmelserna om frivillig märkning av nötkött (KOM(2011) 525) gällde förslag inom jordbruk och fiskeri samt folkhälsa. Slutligen gällde det ändrade förslaget till förordning om ändring av vissa förordningar vad gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (KOM(2011) 634) områdena jordbruk och fiskeri samt ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Det sistnämnda utkastet resulterade även i ett utlåtande från miljö- och jordbruksutskottet (utl. 2011/12:MJU8). Riksdagen biföll utskottets förslag till motiverat yttrande.

Totalt lämnade utskottet fem utlåtanden med förslag till motiverade yttranden. Tre av dessa utlåtanden gällde utkast på området jordbruk och fiskeri, varav ett utkast även gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning. Utskottet lämnade i februari 2011 ett utlåtande (utl. 2010/11:MJU21) om förslaget till förordning om en samlad marknadsordning (KOM(2010) 799). I det aktuella förslaget hade ett tidigare förslag till ändring rörande livsmedelshjälp till de sämst ställda i unionen inarbetats (KOM(2010) 486). Utskottet lämnade ett utlåtande om det förslaget i november 2010 (utl. 2010/11:MJU7). Utskottet lämnade även ett utlåtande (utl. 2011/12:MJU8) i november 2011 om det ändrade förslaget till förordning om ändring av förordningar vad gäller utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen (KOM(2011) 634). Förslaget ersatte det tidigare nämnda förslaget KOM(2010) 486.

Miljö- och jordbruksutskottet lämnade ett fjärde utlåtande (utl. 2012/13:MJU6) under 2012 om förslaget till förordning om tillträde till genetiska resurser samt rimlig och rättvis fördelning av den nytta som uppstår vid deras användning i unionen (KOM(2012) 576). Det förslaget gällde miljöpolitik. Ett femte utlåtande lämnades under 2013 om förslaget till direktiv om upprättande av en ram för fysisk planering i kust- och havsområden m.m.

(utl. 2012/13:MJU20, KOM(2013) 133), och det gällde jordbruk, fiskeri, transportpolitik, miljöpolitik och energipolitik. Riksdagen biföll i samtliga fall utskottens förslag till motiverade yttranden.

Tabell 16 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom miljö- och jordbruksutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Jordbruk och fiskeri	art. 42, 43	11	24	12	14	7	2	70
Etableringsrätt	art. 53, 55	0	0	1	0	0	0	1
Transportpolitik	art. 91, 100	0	0	1	2	0	0	3
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	5	3	2	5	5	2	22
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	art. 118	0	1	0	0	0	0	1
Socialpolitik	art. 153	0	0	0	1	0	0	1
Folkhälsa	art. 168	0	1	1	5	1	0	8
Industripolitik	art. 173	0	0	0	1	0	0	1
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	art. 175	0	1	0	1	0	0	2
Forskning och teknisk utveckling	art. 188	0	0	1	1	0	0	2
Miljöpolitik	art. 192	0	2	16	7	4	1	30
Energipolitik	art. 194	0	0	1	2	0	0	3
Turism	art. 195	0	0	1	1	0	0	2
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	art. 203	1	0	0	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	art. 207	0	1	0	0	0	0	1
Statistik	art. 338	1	0	1	1	0	0	3
Flexibilitetsklausulen	art. 352	0	0	0	0	1	0	1

*Vissa av utkasterna berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Näringsutskottet

Näringsutskottet prövade tre utkast till lagstiftningsakter under 2015. I samtliga fall ansåg utskottet att förslagen inte stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet. Av sammanställningarna framgår att ett av utkasterna gällde strukturfonder, ett gällde energipolitik och ett statistik.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade näringsutskottet 44 utkast till lagstiftningsakter. Av sammanställningarna framgår att flest utkast (14) grundade sig på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden. Därefter följer tolv utkast som gäller strukturfonder och sju utkast som gäller energipolitik. Fem utkast gäller tillnärmning av lagstiftning som rör immateriella rättigheter. Två utkast vardera gäller jordbruk och fiskeri, etableringsrätt och fri rörlighet för tjänster samt statistik. Ytterligare två utkast gäller särskilda åtgärder till förmån för de s.k. yttersta randområdena. Övriga utkast gäller transeuropeiska nät (1), industripolitik (1), turism (1), utvecklingssamarbete (1), ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer (1), inhämtande av information (1), konkurrensregler (1) samt gemensam handelspolitik (1).

Totalt nio utkast berörde flera politikområden. Under 2013 berörde två av de utkast som utskottet prövade flera politikområden. Det var för det första förordningen om systemet för handeln med vissa varor som framställs genom bearbetning av jordbruksprodukter (KOM(2013) 106) som gällde jordbruk och fiskeri samt gemensam handelspolitik. Det var för det andra kommissionens förslag till direktiv om vissa regler som styr skadeståndstalan enligt nationell lagstiftning för överträdelser av medlemsstaternas och Europeiska unionens konkurrensrättsliga bestämmelser (KOM(2013) 404) som gällde konkurrensregler och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden.

Följande utkast som prövades av utskottet t.o.m. 2012 berörde också flera politikområden:

- förslag till direktiv om kollektiv förvaltning av upphovsrätt och närstående rättigheter och gränsöverskridande licensiering av rättigheter till musikaliska verk för användning på nätet på den inre marknaden (KOM(2012) 372) som gällde etableringsrätt och fri rörlighet av tjänster
- förslag till förordning om inrättande av ett program för företagets konkurrenskraft och små och medelstora företag (2014–2020) (KOM(2011) 834) som gällde industripolitik och turism
- förslag till direktiv om ett informationsförfarande beträffande tekniska standarder och föreskrifter för informationssamhällets tjänster (KOM(2010) 179) som gällde jordbruk och fiskeri, tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden samt inhämtande av information
- förslag till förordning om att tilldela Byrån för harmonisering inom den inre marknaden (varumärken och formgivning) vissa uppgifter i samband med skyddet av immateriella äganderätter (KOM(2011) 288) som grundade sig på både artikel 114 och artikel 118 i EUF-fördraget, dvs. tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden och immateriella rättigheter
- förslag till direktiv om viss tillåten användning av anonyma verk (KOM(2011) 289) som gällde etableringsrätt, fri rörlighet för tjänster och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden

- förslag till förordning om ändring av förordning om en europeisk gruppering för territoriellt samarbete (EGTS) för att förtydliga, förenkla och förbättra bildandet och genomförandet av sådana grupperingar (KOM(2011) 610) som gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning, utvecklingssamarbete samt ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer
- förslag till förordning om särskilda bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden och målet Investering för tillväxt och sysselsättning (KOM(2011) 614) som gällde ekonomisk, social och territoriell sammanhållning samt särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena.

Totalt lämnade näringsutskottet fem utlåtanden, varav dock endast tre ledde till motiverade yttranden från riksdagen. Det gäller kommissionens förslag (KOM(2011) 370) som rörde energipolitik (utl. 2011/12:NU8). Även de nämnda förslagen KOM(2011) 834 och KOM(2012) 372 ledde till motiverade yttranden från riksdagen (utl. 2011/12:NU17 och 2012/13:NU5).

De två utlåtanden som inte ledde några motiverade yttranden lämnades på begäran av en minoritet av minst fem ledamöter. Det första av dessa utlåtanden (utl. 2011/12:NU15) lämnades 2011 och gällde kommissionens förslag till förordning om riktlinjer för transeuropeiska energiinfrastrukturer (KOM(2011) 658). I det ärendet begärde en minoritet att ett utlåtande skulle lämnas. Utskottsmajoriteten ansåg dock att förslaget inte stred mot subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lägga utlåtandet till handlingarna. Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att något motiverat yttrande inte översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande. Det andra utlåtandet (utl. 2013/14:NU28) lämnades 2014 och gällde kommissionens förslag till direktiv om skydd för företagshemligheter (KOM(2013) 813). Riksdagen biföll även i detta fall utskottsmajoritetens förslag, vilket innebar att utlåtandet lades till handlingarna.

Tabell 17 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom näringsutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Jordbruk och fiskeri	art. 43	1	0	0	1	0	0	2
Etableringsrätt	art. 49, 50, 53	0	1	1	0	0	0	2
Fri rörlighet för tjänster	art. 56, 62	0	1	1	0	0	0	2
Konkurrensregler	art. 103	0	0	0	1	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	1	8	0	3	2	0	14
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	art. 118	1	3	0	1	0	0	5
Transeuropeiska nät	art. 172	0	1	0	0	0	0	1
Industripolitik	art. 173	0	0	1	0	0	0	1
Ekonomisk, social och territoriell samman- hållning (strukturfonder)	art. 175, 177, 178	0	8	0	3	0	1	12
Energipolitik	art. 194	1	3	1	1	0	1	7
Turism	art. 195	0	0	1	0	0	0	1
Gemensam handelspolitik	art. 207	0	0	0	1	0	0	1
Utvecklingssamarbete	art. 209	0	1	0	0	0	0	1
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	art. 212	0	1	0	0	0	0	1
Inhämtande av information	art. 337	1	0	0	0	0	0	1
Statistik	art. 338	1	0	0	0	0	1	2
Särskilda åtgärder till förmån för de yttersta randområdena	art. 349	0	2	0	0	0	0	2

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Arbetsmarknadsutskottet

Arbetsmarknadsutskottet prövade ett utkast till lagstiftningsakt under 2015, och det gällde Europeiska socialfonden. Utskottet ansåg inte att förslaget stred mot subsidiaritetsprincipen, vilket meddelades kammaren genom ett utdrag ur protokollet.

Totalt under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade arbetsmarknadsutskottet 19 utkast till lagstiftningsakter och lämnade 3 utlåtanden. Av sammanställningarna framgår att fem av utkasten gällde socialpolitik och fyra utkast fri rörlighet för arbetstagare. Ytterligare fyra utkast gällde strukturfonder. Tre utkast gällde Europeiska socialfonden och två utkast sysselsättning. Därutöver grundade sig två utkast på flexibilitetsklausulen. Övriga utkast gällde jordbruk och fiskeri (1), etableringsrätt (1) och tillnärmning av lagstiftning som rör den inre marknaden (1).

Under 2011 berörde två av utkasten flera politikområden. Det gäller för det första kommissionens förslag till förordning om Europeiska fonden för justering för globaliseringseffekter (2014–2020) (KOM(2011) 608). Detta utkast gällde jordbruk och fiskeri samt strukturfonder. Det gäller för det andra förslaget till förordning om Europeiska unionens program för social förändring och social innovation (KOM(2011) 609). Detta utkast innehöll förslag om fri rörlighet för arbetstagare, sysselsättning, socialpolitik samt strukturfonder. Arbetsmarknadsutskottet lämnade utlåtanden över båda dessa utkast (utl. 2011/12:AU3 och 2011/12:AU4). Riksdagen biföll utskottets förslag, och motiverade yttranden översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:54 och rskr. 2011/12:55).

Under 2012 lämnade utskottet även ett utlåtande om förslaget till rådets förordning om utövandet av rätten att vidta kollektiva åtgärder i samband med etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster (KOM(2012) 130), den s.k. Monti II-förordningen (utl. 2011/12:AU14). Utkastet grundade sig på artikel 352 i EUF-fördraget, dvs. flexibilitetsklausulen. Riksdagen biföll utskottets förslag och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (rskr. 2011/12:214). Detta var första gången som ett gult kort utfärdades. Till följd av detta gula kort drog kommissionen tillbaka sitt förslag.

Tabell 18 Uppdelning per politikområde, rättslig grund och utkast till lagstiftningsakter inom arbetsmarknadsutskottets område

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF- fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter*						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Jordbruk och fiskeri	art. 42, 43	0	1	0	0	0	0	1
Fri rörlighet för arbetstagare	art. 45, 46	1	1	0	1	1	0	4
Etableringsrätt	art. 53	0	0	1	0	0	0	1
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	0	1	0	0	0	0	1
Sysselsättning	art. 149	0	1	0	1	0	0	2
Socialpolitik	art. 153	0	2	1	1	1	0	5
Europeiska socialfonden	art. 164	0	1	0	1	0	1	3
Ekonomisk, social och territoriell samman- hållning (strukturfonder)	art. 175, 177	0	3	0	1	0	0	4
Flexibilitetsklausulen	art. 352	0	0	1	1	0	0	2

*Vissa av utkasten berör flera politikområden, vilket innebär att summan av antalet utkast i tabellen är större än antalet prövade utkast.

Kommissionens motiveringar

Enligt artikel 5 i protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna ska utkasten till lagstiftningsakter motiveras i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Detta gäller oavsett om kommissionen eller någon annan är förslagsställare.

I många, men inte alla, av kommissionens lagstiftningsutkast finns en särskild rubrik, Subsidiaritetsprincipen eller liknande, under vilken kommissionen lämnar sin motivering i fråga om subsidiaritetsprincipen. Motiveringarna under dessa rubriker är ibland kortfattade. I vissa förslag finns det endast en motivering i ingressen till själva förslaget till rättsakt. Dessa motiveringar kan också vara ganska kortfattade. Som ett exempel kan nämnas kommissionens förslag (KOM(2014) 724) där följande motivering lämnas i ingressen (14):

Eftersom målet med denna förordning, nämligen att skapa gemensamma statistiska standarder för harmoniserade index, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna och det därför bättre kan uppnås på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen.

En översiktlig genomgång har gjorts av motiveringarna av subsidiaritetsprincipen i de utkast till lagstiftningsakter som prövades under 2015 (se tabell 19). I fem av förslagen, dvs. i drygt 23 procent av förslagen, saknades motiveringar helt eller var mycket kortfattade.

Vid en jämförelse med den förra uppföljningen som gjordes hösten 2015 och som gällde 2014 års subsidiaritetsprövningar märks en kvantitativ försämring. Under 2014 saknades motiveringar i drygt 15 procent av förslagen (bet. 2015/16:KU5 s. 66 f.).

Tabell 19 Utkast till lagstiftningsakter som saknar tillfredsställande subsidiaritetsmotivering

Utskott	Utkast till lagstiftningsakt
FiU	KOM(2014) 724
MJU	KOM(2015) 141
MJU	KOM(2015) 174
NU	KOM(2015) 365
AU	KOM(2015) 46
Totalt	5

Yttranden från andra utskott

Finansutskottets yttrande

Finansutskottet framhåller i sitt yttrande att det endast prövade fyra utkast till lagstiftningsakter under 2015 och att utskottet var enigt vid samtliga prövningar. Finansutskottet anser att det kunde finnas skäl att utvärdera hur ofta resultatet av konstitutionsutskottets uppföljning behöver meddelas kammaren.

När det gäller i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen kan noteras att utskottet vid några tillfällen sedan Lissabonfördraget trädde i kraft uttryckligen har gjort proportionalitetsbedömningar inom ramen för sina subsidiaritetsprövningar.

I utlåtande 2011/12:FiU12 prövade utskottet kommissionens direktivförslag om en EU-ram för rekonstruktion och avveckling av kreditinstitut och värdepappersföretag (KOM(2012) 280). Enligt utskottets uppfattning stred delar av kommissionens förslag mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I utlåtandet anförde utskottet att det aktuella direktivförslaget skulle komma att få en stor inverkan på svensk rätt, även inom områden som inte är harmoniserade, t.ex. insolvens- och förmögenhetsrätten. Enligt utskottets mening var det svårt att, under den begränsade tid som utskottet hade till sitt förfogande, avgöra hur olika delar av förslaget förhöll sig till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet kom dock i sin prövning fram till att förslaget om en obligatorisk lånemekanism mellan de nationella finansieringsarrangemangen för avvecklingskostnader stred mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

Kommissionens förslag till rådets förordning om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken (ECB) i fråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut (KOM(2012) 511) subsidiaritetsprövades av utskottet i utlåtande 2012/13:FiU18. Prövningen av förslaget visade enligt utskottet att det stred mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, särskilt när det

gällde kommissionens förslag om kapitaltäckning. Utskottet anförde att medlemsstater som står utanför eurosamarbetet men ändå väljer att delta i tillsynsmekanismen blir skyldiga att följa ECB:s instruktioner samtidigt som de inte får rösträtt i det organ – ECB-rådet – som har det yttersta ansvaret inom tillsynsmekanismen. Enligt utskottet innebar detta en oproportionerlig begränsning av dessa länders inflytande. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

I utlåtande 2013/14:FiU13 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till förordning om en gemensam rekonstruktionsmekanism och rekonstruktionsfond (KOM(2013) 520). Enligt utskottet kunde delar av förslaget anses strida mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet ansåg bl.a. att kommissionens förslag innebar en betydande koncentration av makt till EU:s institutioner och myndigheter på bekostnad av medlemsstaternas inflytande. Enligt utskottets uppfattning var förslaget i denna del inte förenligt med proportionalitetsprincipen. EU-organens makt och inflytande skulle bli oproportionerligt stor. Målet med förordningen kunde med största sannolikhet även uppnås med en jämnare fördelning av makt mellan EU-nivån och medlemsstaterna. Utskottet ifrågasatte starkt den makt och den roll som kommissionen skulle få i rekonstruktionsprocessen. Kommissionen ska ta beslut om rekonstruktion eller avveckling av en bank, ska ha rösträtt i rekonstruktionsnämnden och dessutom ansvara för statsstödsprövningen. Utskottet såg här tydliga risker för en sammanblandning av roller, vilket riskerade att påverka effektiviteten i den gemensamma avvecklingsmekanismen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

Vid subsidiaritetsprövningen (utl. 2016/17:FiU18) av kommissionens förslag till förordning om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll (KOM(2016) 551) anförde utskottet att det prövade om förslaget var förenligt med proportionalitetsprincipen. Den omfattning i vilken delegerade akter och genomförandeakter används framstod enligt utskottet som olämplig, eftersom förslaget innebar att kommissionen skulle ges en lagstiftande roll där kommissionen på ett oförutsebart sätt kan komma att påverka förordningens framtida utformning och innehåll på ett sätt som i många avseenden normalt bör ligga på lagstiftare eller domstol. Utskottets uppfattning var att förordningen, och då särskilt den del av förslaget som handlade om att ge kommissionen befogenhet att anta delegerade akter och genomförandeakter, gick utöver vad som var nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen och därmed inte var förenlig med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

Utskottet framhåller sammanfattningsvis att i samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns anledning till det gör utskottet ett proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. I de fall där utskottet bedömer att ett förslag inte strider mot subsidiaritetsprincipen motiverar utskottet inte sitt beslut närmare. Således framgår det inte i dessa fall av besluten i vilken mån ett proportionalitetstest gjorts inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

I den subsidiaritetsprövning som genomfördes under hösten 2016 (utl. 2016/17:FiU18) aktualiserades betydelsen av att vissa utkast till lagstiftningsakter ger utrymme för att anta delegerade akter och genomförandeakter. Mot den bakgrunden anser finansutskottet att det skulle kunna vara av värde att konstitutionsutskottet i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandeakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen.

Skatteutskottets yttrande

Skatteutskottet framhåller i sitt yttrande att utskottets beredningsområde har direkt anknytning till EU:s regelverk. Antalet prövningar inom utskottets område är dock förhållandevis lågt. Ökningen 2014 gällde utkast om åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Dessa utkast ledde inte till några utlåtanden.

Vad gäller majoritetsförhållandena under 2015 var utskottet enigt vid samtliga prövningar av utkast till lagstiftningsåtgärder.

Skatteutskottet anför att de förslag som skatteutskottet subsidiaritetsprövade under 2015 har lett till EU-lagstiftning, vilket därmed har minskat utrymmet för nationella åtgärder inom politikområdena i fråga. Skatteutskottet framhåller dock att det är värt att notera att det på skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, vilket kan medföra justeringar och fördröjningar av förslagen innan dessa blir EU-lagstiftning. Medlemsstaterna har således möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom vissa andra politikområden.

Enligt skatteutskottet har kommissionen lämnat motiveringar i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i de ärenden som utskottet har prövat under den nu aktuella tidsperioden.

Skatteutskottet framhåller att i samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns anledning till det gör utskottet en proportionalitetsprövning. I de fall där utskottet bedömer att ett förslag inte strider mot subsidiaritetsprincipen lämnas dock ingen motivering av detta i beslutet, och därför framgår det inte i dessa fall huruvida en proportionalitetsprövning gjorts.

Enligt skatteutskottet har informationen i IPEX använts i något fall, men den är i regel varken fullständig eller särskilt relevant när utskottet behandlar subsidiaritetsärenden. Detta är naturligt eftersom alla parlament i medlemsländerna arbetar inom samma tidsram. Utskottet håller en löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner, och anser att denna möjlighet att skaffa information är mycket värdefull.

Utskottet vill mycket starkt understryka vikten av hur tidsramarna för subsidiaritetsprövningen av ett förslag korresponderar med behandlingen av kommissionens förslag inom EU. Det förekommer att förhandlingarna inom EU om förslagen till rättsakter påbörjas redan innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen av rättsakterna löpt ut.

Bakgrunden till denna kommentar är en subsidiaritetsprövning som gjordes av skatteutskottet under våren 2016 och som resulterade i ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande (utl. 2015/16:SkU27, rskr. 2015/16:182). Den 28 januari presenterade kommissionen ett paket med åtgärder för att motverka skattefusk. Förslaget till ändringar i rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning och om upphävande av direktiv 77/799/EEG var en del av detta paket. Kammaren hänvisade det aktuella ärendet till skatteutskottet den 28 januari 2016. Tidsfristen för att lämna ett motiverat yttrande löpte ut den 30 mars 2016. Regeringen hade den 24 februari 2016 formulerat sin ståndpunkt att förslaget var förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i en faktapromemoria (2015/16:FPM49). Regeringen påpekade dock att kommissionen inte utfört någon egen konsekvensanalys av förslaget, vilket påverkade möjligheterna att bedöma dess effekter. Under utskottets fortsatta beredning av subsidiaritetsfrågan informerade regeringen därefter om att förhandlingar i rådet hade lett fram till ett kompromissförslag mellan medlemsstaterna. Ordförandeskapet lade den 8 mars 2016 fram ett förslag till Ekofin om att medlemsländerna skulle enas om en politisk överenskommelse på grundval av kompromissförslaget, vilket de också gjorde. Medlemsländerna uttalade således en politisk överenskommelse i rådet innan fristen för den nationella parlamentariska processen hade löpt ut. Utskottet vill betona att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan förlora i värde om prövningen inte kan genomföras innan rådet tagit ställning.

Justitieutskottets yttrande

Justitieutskottet hänvisar i sitt yttrande till sina redovisade synpunkter i förra årets yttrande till konstitutionsutskottet (ytr. 2015/16:JuU4y). I förra årets yttrande framhöll justitieutskottet bl.a. följande.

Det samarbete som sedan Lissabonfördragets ikraftträdande finns på det straffrättsliga området innebär att delar av den nationella kompetensen förs över till EU, vilket medför att lagstiftningen på EU-nivå stärks och att utrymmet för nationell lagstiftning minskar i motsvarande mån. Denna kompetensöverföring är i många fall nödvändig för att nå ett effektivt samarbete, dvs. att förebygga och bekämpa gränsöverskridande och allvarlig brottslighet. Som utskottet tidigare konstaterat har ett omfattande lagstiftningsarbete skett på området, vilket också har lett till en betydande kompetensöverföring till EU och motsvarande inskränkning av den nationella kompetensen. Utskottet framhöll att det är viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans och som kan vara svår att överblicka vid enskilda förslag.

Tre av de förslag som utskottet prövade under 2014 gällde processuella frågor. Utskottets uppfattning var att åtgärder för att stärka misstänkta eller tilltalades processuella rättigheter förbättrar förutsättningarna för det rättsliga

samarbetet, och utskottet ansåg att den överföring av kompetens som förslagen medför syftar till att nå ett effektivt samarbete och därmed får anses nödvändig.

Utskottet vidhöll också sin tidigare anförda inställning att det är viktigt att subsidiaritetsfrågan ges särskild uppmärksamhet när det handlar om förslag till lagstiftning inom det straff- och processrättsliga området. Rättsliga frågor, och i synnerhet straffrättsliga frågor, återspeglar grundläggande värden, seder och bruk i medlemsländerna. Dessa frågor utgör en central del för varje stats funktion och legitimitet och är därför av särskild betydelse för medlemsstaterna.

De rättsliga frågornas särskilda karaktär innebär även att det är viktigt att utvecklingen på området är förankrad hos medlemsstaterna. Utskottet framhöll att det är av största betydelse att subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna beaktas och att kommissionen i sitt fortsatta lagstiftningsarbete tar hänsyn till medlemsstaternas synpunkter i dessa avseenden. Detta gäller inte minst det fortsatta lagstiftningsarbetet när det gäller kommissionens förslag om att inrätta en europeisk åklagarmyndighet. Som justitieutskottet påtalat i ett yttrande till utrikesutskottet om kommissionens arbetsprogram 2015 ansåg justitieutskottet alljämt att förslaget i sin helhet stred mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets inställning var att i synnerhet straff- och processrättslig lagstiftning på EU-nivå endast ska initieras om det står klart att en sådan lagstiftning bidrar med ett betydande mervärde. Som utskottet anförde i ett utlåtande bör behovet av åtgärder på EU-nivå grundligt analyseras inför varje sådant beslut. I sitt yttrande till utrikesutskottet om kommissionens arbetsprogram 2015 välkomnade utskottet därför kommissionens restriktivare hållning till ny lagstiftning på EU-nivå. Utskottet noterade även med tillfredsställelse att kommissionen i sitt arbetsprogram framhåller att EU inte ska lägga sig lika mycket i sådant som bättre hanteras på medlemsstatsnivå. Utskottet såg positivt på att ett ökat fokus ska läggas på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns.

Utskottets uppfattning var att subsidiaritetsprövningarna fungerar väl, men utskottet ville markera vikten av att dessa kan genomföras innan förhandlingen om förslagen inleds för att de synpunkter som parlamenten framför ska beaktas i de fortsatta förhandlingarna. Vidare välkomnade utskottet kommissionens avsikt att söka en nära dialog med de parlament som lämnat motiverade yttranden när tröskeln för ett s.k. gult kort är nådd, men även i vissa fall när tröskeln för en omprövning inte nås.

Socialförsäkringsutskottets yttrande

Socialförsäkringsutskottet gör följande iakttagelser i sitt yttrande. Under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade utskottet 22 utkast till lagstiftningsakter. Dessa gällde främst politikområdena gränskontroll, invandringspolitik och asylpolitik.

Lissabonfördraget delar in avdelning V, Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, i fyra områden, varav politik som rör gränskontroll, asyl och invandring är ett och ett annat rör polissamarbete. Utskottet kan konstatera att områdena har en stark gränsöverskridande karaktär och att det därför är nödvändigt att ha ett effektivt samarbete på europeisk nivå. Utskottet har inte vid något tillfälle funnit skäl att lämna ett motiverat yttrande över ett utkast till lagstiftningsakt.

Av de tre utkasten till lagstiftningsakter som utskottet prövade under den nu aktuella perioden avsåg ett en ändring av utformningen av visumhandlingar för att göra dessa mer enhetliga och säkra genom ett nytt säkerhetskoncept, och en ny utformning på viseringsmärket. Ett förslag gällde en ändring i Dublinförordningen och rörde inrättandet av en omplaceringsmekanism vid kriser. Det sista förslaget som prövades under perioden innebar upprättandet av en EU-gemensam förteckning över säkra ursprungsländer (att införas i det s.k. asylprocedurdirektivet).

Ett genomförande av de nämnda förslagen kan enligt utskottets bedömning inte anses minska utrymmet för nationella åtgärder. Utskottet kan inte heller se att förslagen i sig inneburit en förskjutning av kompetens eller befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna.

Utskottet kan emellertid konstatera att Lissabonfördraget gav europeiska institutioner nya befogenheter att vidta åtgärder som syftar till att upprätta en gemensam förvaltning av EU:s yttre gränser och skapa ett gemensamt europeiskt asylsystem. Vad gäller bl.a. ett av utkasten (KOM(2015) 452) som utskottet prövade under 2015 är syftet just en ytterligare harmonisering på området, och det kan enligt utskottet således inte anses minska utrymmet för nationella åtgärder utöver den befogenhetsfördelning som slagits fast genom Lissabonfördraget. Utskottet noterar emellertid, när det gäller det nämnda utkastet, att det under 2016 har lämnats ytterligare ett utkast till lagstiftningsakt i fråga om samma författning. I kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd och upphävande av direktiv 2013/32/EU (KOM(2016) 467) föreslår kommissionen att asylprocedurdirektivet ska ersättas av en förordning (i vilken en förteckning över säkra länder föreslås ingå), vilket innebär att bestämmelserna blir direktverkande. Förslaget syftar enligt kommissionen till att etablera ett enhetligt förfarande för internationellt skydd som är effektivt, rättvist och balanserat.

Ett omfattande lagstiftningsarbete har inletts på området i syfte att uppnå ett gemensamt europeiskt asylsystem. Enligt utskottet är det viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans och som kan vara svår att överblicka vid en prövning av enskilda förslag. Utskottet kan dock konstatera att det i dag är svårt att bedöma hur det samlade utfallet på politikområdet förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har inte explicit gjort någon bedömning av proportionaliteten i samband med prövningen av utkast till lagstiftningsakter.

Som en kommentar till frågan om majoritetsförhållandena vid utskottets prövning av utkast till lagstiftningsakter kan utskottet konstatera att SD-ledamöterna ansåg att förslaget om inrättandet av en omplaceringsmekanism vid kriser stred mot subsidiaritetsprincipen. I övriga subsidiaritetsprövningar var utskottet enigt.

När det gäller frågan om kommissionens motiveringar kan utskottet konstatera att kommissionen i samtliga utkast lämnade redogörelser för förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

Riksdagens representant vid EU:s institutioner kontaktades inte om subsidiaritetsprövningarna. En kontroll i IPEX gjordes av om andra EU-länder inlett ett subsidiaritetsförfarande eller lämnat ett motiverat yttrande.

Socialförsäkringsutskottet framhåller slutligen att dess prövning av hänvisade förslag fungerar väl och att den ofta görs med förenklad behandling.

Utskottets ställningstagande

Sedan Lissabonfördraget trädde i kraft och t.o.m. den 31 december 2015 prövade Sveriges riksdag totalt 522 utkast till lagstiftningsakter som översändes för subsidiaritetsprövning enligt protokoll nr 2 om tillämpningen av subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Riksdagen har lämnat totalt 46 motiverade yttranden till Europaparlamentets, rådets och kommissionens ordförande, vilket innebär att riksdagen har haft invändningar mot knappt 9 procent av alla utkast. Under 2015 översände kommissionen 21 utkast för subsidiaritetsprövning, och riksdagen lämnade ett motiverat yttrande.

Kommissionen har i sin årsrapport 2015 om subsidiaritet och proportionalitet framhållit att de nationella parlamenten endast lämnade 8 motiverade yttranden under 2015, vilket var en minskning med 62 procent jämfört med 2014 då 21 motiverade yttranden kom in. Det lägre antalet motiverade yttranden bör ses mot bakgrund av en minskning av antalet förslag från kommissionen. Utskottet välkomnar att kommissionen fortsätter att lägga fram färre förslag än tidigare år för att kunna lägga ett ökat fokus på att genomföra, tillämpa och utvärdera den lagstiftning som redan finns på plats. Utskottet konstaterar också att i procent räknat uppgick andelen motiverade yttranden från de nationella parlamenten till 38 procent av de utkast till lagstiftningsakter som översändes för subsidiaritetsprövning under 2015, vilket är en liten ökning jämfört med 2014 då andelen motiverade yttranden var 36 procent. Inga gula kort utfärdades under 2015.

Sammanfattningsvis grundade sig en majoritet av alla förslag som lagts fram sedan Lissabonfördraget trädde i kraft på artikel 114 i EUF-fördraget, dvs. förslagen gällde tillnärmning av lagstiftning som syftar till att upprätta den inre marknaden. Förslagen återfinns inom de flesta av utskottens beredningsområden och berör många olika frågor. Därefter följer förslag som rör jordbruk och fiskeri, transportpolitik samt miljöpolitik. Inom området för frihet, säkerhet och rättvisa dominerar förslag som rör straffrättsligt samarbete och gränskontroll (se bilaga 7).

Det motiverade yttrande som riksdagen lämnade under 2015 på förslag av skatteutskottet gällde tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknaden (artikel 115 i EUF-fördraget). Skatteutskottet anför i sitt yttrande att de förslag som utskottet prövade under 2015 har lett till lagstiftning på EU-nivå, vilket därmed minskat utrymmet för nationella åtgärder inom politikområdena i fråga. Skatteutskottet framhåller dock att på skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, och att medlemsstaterna således har möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom vissa andra politikområden.

Socialförsäkringsutskottet framhåller att ett omfattande lagstiftningsarbete inom EU har inletts för att uppnå ett gemensamt europeiskt asylsystem. Enligt socialförsäkringsutskottet är det viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans och som kan vara svår att överblicka vid en prövning av enskilda förslag. Socialförsäkringsutskottet konstaterar dock att det i dag är svårt att bedöma hur det samlade utfallet på politikområdet förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Skatteutskottet tar i sitt yttrande upp ett exempel på en subsidiaritetsprövning som genomfördes under 2016 och där förhandlingar i rådet inleddes – och medlemsländerna enades om ett kompromissförslag – innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen hade löpt ut. Mot denna bakgrund vill konstitutionsutskottet återigen understryka vikten av att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan genomföras innan förhandlingarna av förslagen inom EU påbörjas. I annat fall kan subsidiaritetsprövningarna förlora i betydelse.

Konstitutionsutskottet har vid flera tillfällen betonat värdet av kontakter och informationsutbyte med andra nationella parlament inom EU. Syftet med det interparlamentariska samarbetet är att säkerställa det effektiva utövandet av de parlamentariska befogenheterna i unionsfrågorna, särskilt när det gäller övervakningen av subsidiaritetsprincipen. Konstitutionsutskottet vill i detta sammanhang framhålla att flera av utskotten har goda erfarenheter av den möjlighet till informationsutbyte som riksdagens representant vid EU:s institutioner kan erbjuda. Riksdagens representant träffar sina motsvarigheter vid regelbundna möten och är därför en värdefull ingång vid informationsutbyte.

Så som konstitutionsutskottet tidigare har kunnat konstatera – och som även skatteutskottet framhåller i årets uppföljning – är informationen i IPEX som regel varken fullständig eller särskilt relevant när utskotten behandlar subsidiaritetsärenden. Eftersom tidsfristen börjar löpa samtidigt i alla medlemsstater har utskotten som regel begränsad nytta av IPEX under själva beredningen av ett ärende. Konstitutionsutskottet konstaterar dock att det finns en förbättringspotential i frågan om i vilken omfattning information läggs in i IPEX och att den läggs in på ett språk som är tillgängligt för andra parlament. Riksdagen bör därför verka för att IPEX utvecklas till att bli ett effektivare verktyg för informationsutbyte mellan de nationella parlamenten.

Den översiktliga genomgången av motiveringar utifrån subsidiaritetsprincipen som utskottet gjort visar att motiveringar saknades i 5 av de utkast som prövades under 2015. Av de utskott som yttrat sig i årets uppföljning har inte något utskott haft några invändningar mot motiveringarna utifrån subsidiaritetsprincipen. Konstitutionsutskottet, som vidhåller sin uppfattning att uteblivna motiveringar försvårar för de nationella parlamenten att genomföra sin fördragsenliga skyldighet att se till att subsidiaritetsprincipen följs i enlighet med protokoll nr 2, avser att bevaka frågan även i fortsättningen.

Finansutskottet anser i sitt yttrande att det kunde finnas skäl att utvärdera hur ofta resultatet av konstitutionsutskottets uppföljning behöver meddelas kammaren. Enligt riksdagsordningen ska utskottet följa riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser. Utskottet finner inte skäl att initiera någon utvärdering av hur ofta utskottet ska meddela kammaren sina iakttagelser.

Vid nästa uppföljning avser utskottet att överväga om frågan om vilken betydelse möjligheten i rättsakter till delegerade akter och genomförandeakter har haft vid subsidiaritetsprövningen bör tas upp inom ramen för uppföljningen.

I årets uppföljning ställde utskottet frågor om i vilken utsträckning utskotten har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter och om utskotten varit eniga i sina ställningstaganden. Med hänsyn till att endast ett fåtal utskott har yttrat sig är det svårt för konstitutionsutskottet att dra några slutsatser i dessa delar. Utskottet vill återigen framhålla vikten av att övriga utskott yttrar sig, eftersom yttrandena innehåller värdefulla synpunkter för uppföljningen.

BILAGA 1

Finansutskottets yttrande 2016/17:FiU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 15 september 2016 att ge övriga utskott tillfälle att senast den 10 november 2016 yttra sig över iakttagelserna i en promemoria som tagit fram inom konstitutionsutskottet (KU). Finansutskottet yttrar sig till KU med anledning av detta.

Utskottets överväganden

Bakgrund

Inom KU har tagits fram en promemoria daterad den 15 september 2016 om KU:s uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

KU önskar särskilt följande redogörelser, kommentarer och bedömningar:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2015 jämfört med 2014 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En redogörelse för majoritetsförhållandena vid utskottets prövning av utkast till lagstiftningsakter under 2015.
3. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
6. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
7. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

I KU:s promemoria redogörs för uppföljningen av de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen under 2015. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas. Subsidiaritetsärenden som inleddes under hösten 2015, men avslutats först under våren 2016, ingår inte i den nu aktuella uppföljningen utan tas i stället upp vid nästa års uppföljning. I promemorian står det att inget hindrar utskotten från att i sina yttranden även ta upp subsidiaritetsprövningar som gjorts under 2016. Årets uppföljning är den sjunde i ordningen.

Finansutskottets subsidiaritetsprövningar under 2015

Den 22 januari 2015 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens utkast till förordning om harmoniserade index för konsumentpriser. Utskottet fann att utkastet inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet var enigt.

Den 3 mars 2015 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens utkast till förordning om europeiska fonden för strategiska investeringar. Utskottet fann att utkastet inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet var enigt.

Den 19 november 2015 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens utkast dels till förordning om gemensamma regler för värdepapperisering, dels till förordning om tillsynskrav för kreditinstitut. Utskottet fann att utkasten inte stred mot subsidiaritetsprincipen. Utskottet var enigt.

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av att utskottet endast prövat fyra utkast till lagstiftningsakter under 2015 finns inte något nytt underlag som motiverar utskottet att återigen yttra sig med anledning av KU:s frågeställningar 1, 3, 4, 6 och 7.

Utskottet vill i detta sammanhang påminna om vad utskottet anförde i sitt yttrande till KU i november 2015 (yttr. 2015/16:FiU1y) om att det kunde finnas skäl att utvärdera hur ofta resultatet av KU:s uppföljning behöver meddelas kammaren.

Vad gäller majoritetsförhållandena under 2015 var utskottet enigt vid samtliga prövningar av utkast till lagstiftningsakter.

När det gäller i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen kan noteras att utskottet vid några tillfällen uttryckligen har gjort proportionalitetsbedömningar inom ramen för sina subsidiaritetsprövningar.

I utlåtande 2011/12:FiU12 prövade utskottet kommissionens direktivförslag om en EU-ram för rekonstruktion och avveckling av kreditinstitut och värdepappersföretag (KOM(2012) 280). Enligt utskottets uppfattning stred delar av kommissionens förslag mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. I utlåtandet anförde utskottet att det aktuella direktivförslaget skulle komma att få en stor inverkan på svensk rätt, även inom områden som inte är harmoniserade, t.ex. insolvens- och förmögenhetsrätten. Enligt utskottets mening var det svårt att, under den begränsade tid som utskottet hade till sitt förfogande, avgöra hur olika delar av förslaget förhöll sig till subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet kom dock i sin prövning fram till att förslaget om en obligatorisk lånemekanism mellan de nationella finansieringsarrangemangen för avvecklingskostnader strider mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

Kommissionens förslag till rådets förordning om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken (ECB) i fråga om politiken för tillsyn över kreditinstitut (KOM(2012) 511 slutlig) subsidiaritetsprövades av utskottet i utlåtande 2012/13:FiU18. Prövningen av förslaget visade enligt utskottet att det stred mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna, särskilt när det gällde kommissionens förslag om kapitaltäckning. Utskottet anförde att medlemsstater som står utanför eurosamarbetet men ändå väljer att

delta i tillsynsmekanismen blir skyldiga att följa ECB:s instruktioner samtidigt som de inte får rösträtt i det organ – ECB-rådet – som har det yttersta ansvaret inom tillsynsmekanismen. Enligt utskottet innebär detta en oproportionerlig begränsning av dessa länders inflytande. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

I utlåtande 2013/14:FiU13 subsidiaritetsprövade utskottet kommissionens förslag till förordning om en gemensam rekonstruktionsmekanism och rekonstruktionsfond (KOM(2013) 520). Enligt utskottet kunde delar av förslaget strida mot subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottet ansåg bl.a. att kommissionens förslag innebär en betydande koncentration av makt till EU:s institutioner och myndigheter på bekostnad av medlemsstaternas inflytande. Enligt utskottets uppfattning var förslaget i denna del inte förenligt med proportionalitetsprincipen. EU-organens makt och inflytande skulle bli oproportionerligt stor. Målet med förordningen kunde med största sannolikhet även uppnås med en jämnare fördelning av makt mellan EU-nivån och medlemsstaterna. Utskottet ifrågasatte starkt den makt och den roll som kommissionen skulle få i rekonstruktionsprocessen. Kommissionen ska ta beslut om rekonstruktion eller avveckling av en bank, ska ha rösträtt i rekonstruktionsnämnden och dessutom ansvara för statsstödsprövningen. Utskottet såg här tydliga risker för en sammanblandning av roller, vilket riskerade att påverka effektiviteten i den gemensamma avvecklingsmekanismen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

Vid prövningen (utl. 2016/17:FiU18) av kommissionens förslag till förordning om fastställande av en gemensam ram för europeisk statistik om personer och hushåll (KOM(2016) 551) anförde utskottet att det gjorde en prövning av om förslaget var förenligt med proportionalitetsprincipen. Den omfattning i vilken delegerade akter och genomförandakter används framstod enligt utskottet som olämplig, då förslaget innebär att kommissionen skulle ges en lagstiftande roll där kommissionen på ett oförutsebart sätt kan komma att påverka förordningens framtida utformning och innehåll på ett sätt som i många avseenden normalt bör ligga på lagstiftare eller domstol. Utskottets uppfattning var att förordningen, och då särskilt den del av förslaget som handlade om att ge kommissionen befogenhet att anta delegerade akter och genomförandakter, gick utöver vad som var nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen och därmed inte var förenlig med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande.

I samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns anledning till det gör utskottet ett proportionalitetstest inom ramen för subsidiaritetsprövningen. I de fall där utskottet bedömer att ett förslag inte strider mot subsidiaritetsprincipen motiverar inte utskottet närmare sitt beslut. Således framgår det inte i dessa fall av besluten i vilken mån ett proportionalitetstest gjorts inom ramen för subsidiaritetsprövningen.

I den subsidiaritetsprövning under hösten 2016 som nämns ovan (utl. 2016/17:FiU18) aktualiserades betydelsen av att utkast till lagstiftningsakter

ger utrymme för att anta delegerade akter och genomförandakter. Mot den bakgrunden anser utskottet att det kan vara av värde att KU i kommande uppföljningar tar upp frågan om vilken betydelse möjligheten till delegerade akter och genomförandakter i utkast till lagstiftningsakter har haft vid subsidiaritetsprövningen.

Stockholm den 27 oktober 2016

På finansutskottets vägnar

Fredrik Olovsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Olovsson (S), Monica Green (S), Maria Plass (M), Ingela Nylund Watz (S), Oscar Sjöstedt (SD), Jörgen Andersson (M), Janine Alm Ericson (MP), Jan Ericson (M), Marie Granlund (S), Dennis Dioukarev (SD), Mats Persson (L), Ulla Andersson (V), Jakob Forssmed (KD), Niklas Karlsson (S), Börje Vestlund (S) och Anette Åkesson (M).

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2016/17:SkU3y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Konstitutionsutskottet beslutade den 15 september 2016 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över iakttagelserna om riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen som har redovisats i en promemoria som arbetats fram inom konstitutionsutskottets kansli. Konstitutionsutskottet vill särskilt att utskotten kommenterar och bedömer vissa angivna frågor.

Konstitutionsutskottets uppföljning under riksmötet 2016/17 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen den 1 januari–31 december 2015.

I yttrandet redovisar skatteutskottet sina kommentarer och bedömningar i fråga om konstitutionsutskottets frågor.

Utskottets överväganden

Inledning

Lissabonfördraget trädde i kraft den 1 december 2009. Sedan dess har riksdagen enligt nuvarande 9 kap. 20 § riksdagsordningen (RO) i uppgift att pröva om ett utkast till lagstiftningsakt strider mot subsidiaritetsprincipen. Prövningen utförs av utskotten i riksdagen. Konstitutionsutskottet ska enligt 7 kap. 8 § RO följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottets uppföljning under hösten 2016 omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag) eller i kammaren (motiverat yttrande), den 1 januari–31 december 2015. Även det samlade utfallet av tidigare subsidiaritetsprövningar uppmärksammas.

Under perioden den 1 januari–31 december 2015 genomfördes totalt 21 subsidiaritetsprövningar av riksdagens utskott.

Konstitutionsutskottet vill särskilt få kommentarer om och bedömningar av följande:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2015 jämfört med 2014 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En redogörelse för majoritetsförhållandena vid utskottets prövning av utkast till lagstiftningsakter under 2015.
3. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar i fråga om subsidiaritetsprincipen.
5. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
6. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
7. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag till eller önskemål om förbättringar.

Skatteutskottets subsidiaritetsprövningar

Skatteutskottet prövade under 2015 två utkast till lagstiftningsakter och lämnade ett utlåtande.

De två utkasterna grundade sig båda på artikel 115 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget), dvs. tillnärmning av lagstiftning som direkt inverkar på den inre marknadens upprättande eller funktion.

Utlåtande 2014/15:SkU26

I utlåtande 2014/15:SkU26 subsidiaritetsprövade skatteutskottet kommissionens förslag om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning. Utkastet hänvisades till utskottet den 8 april 2015. Tidsfristen löpte ut den 25 maj 2015 (KOM(2015) 135).

Utskottet fann i sitt utlåtande att ett informationsutbyte om skattebesked som potentiellt kan inverka på skattebasen i mer än en medlemsstat kräver ett gemensamt och obligatoriskt tillvägagångssätt och hade därför inte någon invändning mot kommissionens och regeringens bedömning att ändamålsenlig information om förhandsbesked i gränsöverskridande skattefrågor och förhandsbesked om prissättning endast kan uppnås genom åtgärder på unionsnivå. När det gäller frågan om huruvida kommissionens förslag håller sig inom ramen för vad som är nödvändigt för att uppnå ett ändamålsenligt utbyte av information ansåg utskottet att det fanns en risk att uppgiftsskyldighetens vida utformning skapar en så stor mängd information att syftet allvarligt motverkas. I denna del bidrar förslaget inte till det övergripande syftet att begränsa möjligheterna till skatteundandraganden.

Utskottet ansåg att förslaget i vissa stycken har fått en utformning som gör att det går längre än vad som är nödvändigt för att nå de eftersträlvade målen och att det därför inte är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande (rskr. 2014/15:198).

Utlåtanden före 2015

Utskottet lämnade två utlåtanden under 2014 med förslag till motiverade yttranden (utl. 2013/14:SkU23 och utl. 2013/14:SkU35). Riksdagen biföll båda dessa förslag. I utlåtande 2013/14:SkU23 gällde det ett förslag om ett gemensamt beskattningssystem för moderbolag och dotterbolag hemmahörande i olika medlemsstater (KOM(2013) 814). Regeringen ifrågasatte om kommissionens förslag att införa en obligatorisk skatteflyktsregel var förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet noterade regeringens tveksamhet och ansåg att den del av kommissionens förslag som avsåg en obligatorisk skatteflyktsregel gick längre än vad som är förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet ansåg att grundprincipen om skattesuveränitet för medlemsstaterna

måste värnas när det gäller direkta skatter och ifrågasatte om gemensamma skatteflyktsbestämmelser skulle vara tydligare än nationella. Utskottet bedömde att förslaget gick längre än vad som var nödvändigt för att nå målen för den planerade åtgärden. Utskottet ansåg att den del av förslaget som handlade om att införa en obligatorisk skatteflyktsregel stred mot subsidiaritetsprincipen och att ett motiverat yttrande skulle lämnas. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:145).

I utlåtande 2013/14:SkU35 gällde det ett förslag om en unionsrättslig ram för tullrättsliga överträdelse och sanktioner (KOM(2013) 884). Vid en överläggning med utskottet den 8 maj 2014 framförde regeringen dels att den inte ansåg att den föreslagna rättsliga grunden, artikel 33 i EUF-fördraget, var korrekt, dels att kommissionen inte hade visat att en reglering av gemensamma sanktionsskador var nödvändig för att uppnå ett förstärkt tullsamarbete. Det var enligt regeringen också problematiskt att förslaget innehöll inslag som är straffrättsliknande och som normalt förekommer i rättsakter där den rättsliga grunden är artikel 83 i EUF-fördraget. I en faktapromemoria anförde regeringen vidare att om det skulle vara så att unionen inte har exklusiv befogenhet och att subsidiaritetsprincipen alltså är tillämplig är regeringen tveksam till om delar av åtgärderna regleras bättre på EU-nivå än av medlemsstaterna. I sitt ställningstagande anförde skatteutskottet att det delade regeringens ståndpunkt i fråga om förslaget, dvs. att den föreslagna rättsliga grunden artikel 33 i EUF-fördraget inte är korrekt och att kommissionen inte har visat att en reglering av gemensamma sanktionsskador är nödvändig för att uppnå ett förstärkt tullsamarbete. Utskottet ansåg att det var tveksamt om delar av åtgärderna regleras bättre på EU-nivå än av medlemsstaterna och att förslaget därför i vissa delar inte var förenligt med subsidiaritetsprincipen. Utskottet föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande. Riksdagen biföll utskottets förslag, och ett motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande (rskr. 2013/14:370).

Utskottet lämnade under 2013 ett utlåtande (utl. 2012/13:SkU33) som gällde harmonisering av indirekta skatter, kommissionens förslag till rådets direktiv om genomförande av ett fördjupat samarbete på området för skatt på finansiella transaktioner (KOM(2013) 71). Regeringen var skeptisk till ett fördjupat samarbete om en skatt på finansiella transaktioner men instämde i kommissionens slutsats att förslaget var förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna. Utskottets majoritet ansåg dock inte att förslaget var förenligt med subsidiaritetsprincipen och föreslog att riksdagen skulle lämna ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande. Utskottet ansåg att förslagets anspråk på beskattning av aktörer som är verksamma i länder som inte deltar i samarbetet var problematiskt, och bristen på klarhet när det gäller dessa beskattningsanspråk gjorde att förslaget bedömdes gå längre än vad som är nödvändigt för att nå målen för den planerade åtgärden. I utlåtandet fanns en reservation (MP, V). Riksdagen biföll utskottsmajoritetens förslag, och ett

motiverat yttrande översändes till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande (rskr. 2012/13:178).

Under 2011 lämnade utskottet två utlåtanden med förslag till motiverade yttranden (utl. 2010/11:SkU37 och utl. 2011/12:SkU12). Riksdagen biföll båda dessa förslag. Det första utkastet som ledde till ett motiverat yttrande gällde förslaget om en gemensam konsoliderad bolagsskattebas, (KOM(2011) 121) och grundade sig på artikel 115 i EUF-fördraget. Det andra utkastet grundade sig på artikel 113 i EUF-fördraget och innehöll förslag om en harmonisering av medlemsstaternas skatter på finansiella transaktioner (KOM(2011) 594).

Utskottets kommentarer

Utskottet redovisar följande kommentarer och bedömningar med anledning av konstitutionsutskottets frågor:

1. Utskottets beredningsområde har direkt anknytning till EU:s regelverk. Antalet prövningar inom utskottets område är dock förhållandevis lågt. Ökningen 2014 gällde utkast om åtgärder till förmån för de yttersta randområdena inom EU. Dessa utkast medförde inte några utlåtanden.
2. Vad gäller majoritetsförhållandena under 2015 var utskottet enigt vid samtliga prövningar av utkast till lagstiftningsåtgärder.
3. Vid en bedömning av de förslag som utskottet subsidiaritetsprövade under 2015 har dessa lett till EU-lagstiftning, vilket därmed har minskat utrymmet för nationella åtgärder inom dessa politikområden. Vårt att notera är dock att på skatteområdet krävs enighet bland medlemsstaterna, vilket kan medföra justeringar och fördröjningar av förslagen innan dessa blir EU-lagstiftning. Medlemsstaterna har således möjlighet att bättre värna sin suveränitet på detta område än inom vissa andra politikområden.
4. Kommissionen har lämnat motiveringar i fråga om subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i de ärenden som utskottet har prövat under den nu aktuella tidsperioden.
5. I samtliga subsidiaritetsprövningar där det finns anledning till det gör utskottet en proportionalitetsprövning. I de fall där utskottet bedömer att ett förslag inte strider mot subsidiaritetsprincipen sker dock ingen motivering av detta i beslutet. Det framgår därför i dessa fall inte om en proportionalitetsprövning gjorts.
6. Informationen i IPEX har använts i något fall, men den är i regel varken fullständig eller särskilt relevant när utskottet behandlar subsidiaritetsärenden. Detta är naturligt eftersom alla parlament i medlemsländerna arbetar inom samma tidsram. Utskottet håller en löpande kontakt med riksdagens representant vid EU:s institutioner. Utskottet anser att denna möjlighet att skaffa information är mycket värdefull.
7. Utskottet vill mycket starkt understryka vikten av hur tidsramarna för subsidiaritetsprövningen av ett förslag korresponderar med behandlingen av kommissionens förslag inom EU. Det förekommer att förhandlingarna

inom EU om förslagen till rättsakter påbörjas redan innan tidsfristen för subsidiaritetsprövningen av rättsakterna löpt ut. Bakgrunden till denna kommentar är en subsidiaritetsprövning som gjordes av skatteutskottet under våren 2016 (utl. 2015/16:SkU27) och som resulterade i ett motiverat yttrande till Europaparlamentets, rådets respektive kommissionens ordförande (rskr. 2015/16:182). Den 28 januari presenterade kommissionen ett paket med åtgärder för att motverka skattefusk. Förslaget till ändringar i rådets direktiv 2011/16/EU av den 15 februari 2011 om administrativt samarbete i fråga om beskattning och om upphävande av direktiv 77/799/EEG var en del av detta paket. Kammaren hänvisade det aktuella ärendet till skatteutskottet den 28 januari 2016. Tidsfristen för att lämna ett motiverat yttrande löpte ut den 30 mars 2016. Regeringen hade den 24 februari 2016 formulerat sin ståndpunkt att förslaget var förenligt med subsidiaritets- och proportionalitetsprinciperna i en faktapromemoria (2015/16:FPM49). Dock påpekade regeringen att kommissionen inte utfört någon egen konsekvensanalys av förslaget, vilket påverkade möjligheterna att bedöma dess effekter. Under utskottets fortsatta beredning av subsidiaritetsfrågan informerade regeringen därefter om att förhandlingar i rådet hade lett fram till ett kompromissförslag mellan medlemsstaterna. Ordförandeskapet lade den 8 mars 2016 fram ett förslag till Ekofin om att medlemsländerna skulle enas om en politisk överenskommelse på grundval av kompromissförslaget, vilket de också gjorde. Medlemsländerna uttalade således en politisk överenskommelse i rådet innan fristen för den nationella parlamentariska processen hade löpt ut. Utskottet vill betona att de nationella parlamentens subsidiaritetsprövningar kan förlora i värde om prövningen inte kan genomföras innan rådet tagit ställning.

Stockholm den 10 november 2016

På skatteutskottets vägnar

Per Åsling

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Per Åsling (C), Jörgen Hellman (S), Maria Malmer Stenergard (M), Maria Strömkvist (S), Peter Persson (S), Olle Felten (SD), Cecilie Tenfjord-Toftby (M), Hannah Bergstedt (S), Rasmus Ling (MP), David Lång (SD), Mathias Sundin (L), Larry Söder (KD), Patrik Lundqvist (S), Erik Ezelius (S) och Jörgen Warborn (M).

BILAGA 3

Justitieutskottets yttrande

Utdrag ur PROTOKOLL UTSKOTTSSAMMANTRÄDE 2016/17:4

DATUM 2016-10-13

- - -

§ 4 Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen (JuU4y)

Utskottet behandlade fråga om yttrande till konstitutionsutskottet med anledning av konstitutionsutskottets granskning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen.

Utskottet beslutade om följande yttrande:

Utskottet hänvisar till sina redovisade synpunkter i förra årets yttrande till konstitutionsutskottet över subsidiaritetsprövningarna (2015/16:JuU4y). I övrigt har det inte framkommit något ytterligare som föranleder någon kommentar från utskottets sida.

- - -

Vid protokollet

Virpi Torkkola

Justeras den 20 oktober 2016

Beatrice Ask

Rätt utdraget intygar:

Virpi Torkkola

Exp. 2016-10-20
KU

BILAGA 4

Socialförsäkringsutskottets yttrande 2016/17:SfU2y

Uppföljning av riksdagens tillämpning av subsidiaritetsprincipen

Till konstitutionsutskottet

Enligt 7 kap. 8 § riksdagsordningen ska konstitutionsutskottet följa tillämpningen av subsidiaritetsprincipen och en gång om året meddela kammaren sina iakttagelser.

Konstitutionsutskottet beslutade den 15 september 2016 att ge övriga utskott tillfälle att yttra sig över de iakttagelser de gjort i en promemoria som upprättats vid konstitutionsutskottets kansli.

Konstitutionsutskottets uppföljning omfattar de subsidiaritetsprövningar som genomfördes i riksdagen, dvs. som ledde till beslut antingen i utskottet (protokollsutdrag eller utlåtande med förslag till motiverat yttrande) eller i kammaren (motiverat yttrande), under tiden den 1 januari–31 december 2015.

Socialförsäkringsutskottet genomförde under denna period tre subsidiaritetsprövningar. Utskottets yttrande tar sin utgångspunkt i dessa ärenden. I samtliga fall fann utskottet att utkastet till lagstiftningsakt inte strider mot subsidiaritetsprincipen.

Utskottets överväganden

Inledning

Konstitutionsutskottets uppföljning avser dels utfallet av de genomförda subsidiaritetsprövningarna på en övergripande nivå, dels den formella hanteringen i riksdagen av utkast till lagstiftningsakter som översänts för subsidiaritetsprövning och vilka metoder som använts vid dessa subsidiaritetsprövningar.

Av den promemoria som upprättats framgår att konstitutionsutskottet särskilt önskar följande:

1. En kommentar om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar på olika politikområden under 2015 jämfört med 2014 samt sedan Lissabonfördragets ikraftträdande.
2. En redogörelse för majoritetsförhållandena vid utskottets prövning av utkast till lagstiftningsakter under 2015.
3. En samlad bedömning av i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden inom utskottets beredningsområde minskat till följd av utkast till lagstiftningsakter från EU som subsidiaritetsprövats av utskottet sedan Lissabonfördraget trädde i kraft samt hur den sammantagna utvecklingen på olika politikområden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.
4. En kommentar till kommissionens motiveringar avseende subsidiaritetsprincipen.
5. En redogörelse för i vilken utsträckning utskottet har gjort en proportionalitetsbedömning inom ramen för subsidiaritetsprövningen av utkast till lagstiftningsakter.
6. En kommentar om i vilken utsträckning utskottet använder sig av IPEX eller kontakter med riksdagens representant vid EU:s institutioner för inhämtande och utlämnande av information.
7. Kommentarer i övrigt om hur utskottet anser att subsidiaritetsprövningarna fungerar och eventuella förslag eller önskemål till förbättringar.

Under tiden den 1 januari–31 december 2015 genomförde socialförsäkringsutskottet följande tre subsidiaritetsprövningar av utkast till lagstiftningsakter från kommissionen:

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1683/1995 av den 29 maj 1995 om en enhetlig utformning av visumhandlingar, KOM(2015) 303.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en omplaceringsmekanism vid kriser och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som tredjelandsmedborgare eller statslös person har lämnat in i någon medlemsstat, KOM(2015) 450.

Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av EU:s gemensamma förteckning över säkra ursprungsländer enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU och om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd och om ändring av direktiv 2013/32/EU, KOM(2015) 452.

Under den aktuella perioden hänför sig en prövning till politikområdet gränskontroll (artikel 77.2 a i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, EUF-fördraget), och två till politikområdet asyl (artikel 78.2 e respektive d i EUF-fördraget).

Dessa politikområden faller under avdelning V i EUF-fördraget, där det bl.a. framgår att unionen ska utgöra ett område med frihet, säkerhet och rättvisa med respekt för de grundläggande rättigheterna och de olika rättssystemen och rättsliga traditionerna inom medlemsstaterna. Unionen ska säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, och den ska utarbeta en gemensam politik för asyl, invandring och kontroll av de yttre gränserna som grundar sig på solidaritet mellan medlemsstaterna och som är rättvis för medborgare i tredjeländer (artikel 67). För avdelning V gäller delad befogenhet mellan unionen och medlemsstaterna enligt EUF-fördraget (artikel 4.2 i avdelning I Unionens befogenhetskategorier och befogenhetsområden).

Av artikel 77.2 a framgår att EU ska utforma en politik med syftet att säkerställa att det inte förekommer någon kontroll av personer vid de inre gränserna, säkerställa kontroll av personer och en effektiv övervakning i fråga om passage av de yttre gränserna samt stegvis införa ett integrerat system för förvaltning av de yttre gränserna. Vid tillämpning av dessa åtgärder ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet bl.a. besluta om åtgärder om den gemensamma politiken för viseringar och andra uppehållstillstånd för kortare tid.

Av artikel 78.2 framgår att EU ska utforma en gemensam politik för asyl i syfte att erbjuda en lämplig status till alla tredjelandsmedborgare som har behov av internationellt skydd och att säkerställa principen om "non-refoulement". Denna politik ska överensstämja med Genèvekonventionen och med andra tillämpliga fördrag. Vid tillämpning ska Europaparlamentet och rådet i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet besluta om åtgärder om ett gemensamt europeiskt asylsystem som omfattar bl.a. gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla enhetlig asylstatus eller subsidiärt skydd (punkt d) och kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som har ansvaret för att pröva en ansökan om asyl eller subsidiärt skydd (punkt e).

Artikel 80 anger att den unionspolitik som här avses och dess genomförande ska styras av principen om solidaritet och rättvis ansvarsfördelning, även i finansiellt avseende, mellan medlemsstaterna. Varje gång det är nödvändigt ska de unionsakter som antas enligt detta kapitel innehålla lämpliga åtgärder för tillämpningen av denna princip.

Utskottets iakttagelser

Utskottet gör följande iakttagelser när det gäller frågorna om det samlade utfallet av genomförda subsidiaritetsprövningar under 2015 jämfört med 2014, det samlade utfallet sedan Lissabonfördragets ikraftträdande, i vilken utsträckning utrymmet för nationella åtgärder på olika politikområden har minskat samt om hur utvecklingen på olika områden förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Under tiden den 1 december 2009–31 december 2015 prövade utskottet 22 utkast till lagstiftningsakter. Dessa gällde främst politikområdena gränskontroll, invandringspolitik och asylpolitik.

Lissabonfördraget delar in avdelning V, Ett område med frihet, säkerhet och rättvisa, i fyra områden, varav politik som rör gränskontroll, asyl och invandring är ett och ett annat rör polissamarbete. Utskottet kan konstatera att områdena har en stark gränsöverskridande karaktär och att det därför är nödvändigt att ha ett effektivt samarbete på europeisk nivå. Utskottet har inte heller vid något tillfälle funnit skäl att lämna ett motiverat yttrande över ett utkast till lagstiftningsakt.

Av de tre utkasten till lagstiftningsakter som utskottet prövade under den nu aktuella perioden avsåg ett en ändring av utformningen av visumhandlingar för att göra dessa mer enhetliga och säkra genom ett nytt säkerhetskoncept och en ny utformning på viseringsmärket. Ett förslag gällde en ändring i Dublinförfordningen och rörde inrättandet av en omplaceringsmekanism vid kriser. Det sista förslaget som prövades under perioden innebar upprättandet av en EU-gemensam förteckning över säkra ursprungsländer (att införas i det s.k. asylprocedurdirektivet).

Ett genomförande av de ovannämnda förslagen kan enligt utskottets bedömning inte anses minska utrymmet för nationella åtgärder. Utskottet kan inte heller se att förslagen i sig inneburit en förskjutning av kompetens eller befogenheter mellan unionen och medlemsstaterna.

Utskottet kan emellertid konstatera att Lissabonfördraget gav nya befogenheter åt europeiska institutioner att vidta åtgärder som syftar till att upprätta en gemensam förvaltning av EU:s yttre gränser och skapa ett gemensamt europeiskt asylsystem (före fördragsändringarna gällde s.k. miniminormer för exempelvis området asyl). Vad gäller bl.a. ett av utkasten, KOM(2015) 452, som utskottet prövade under 2015 är syftet just en ytterligare harmonisering på området, och det kan enligt utskottet således inte anses minska utrymmet för nationella åtgärder utöver den befogenhetsfördelning som slagits fast genom Lissabonfördraget. Utskottet noterar emellertid, när det gäller det nämnda utkastet, att det under 2016 har lämnats ytterligare ett utkast till lagstiftningsakt avseende samma författning. I kommissionens förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd och upphävande av direktiv 2013/32/EU, KOM(2016) 467, föreslår kommissionen att asylprocedurdirektivet ska ersättas av en förordning (i vilken en förteckning över säkra länder föreslås ingå), vilket innebär att bestämmelserna blir direktverkande. Förslaget syftar enligt

kommissionen till att etablera ett enhetligt förfarande för internationellt skydd som är effektivt, rättvist och balanserat.

Ett omfattande lagstiftningsarbete har inletts på området i syfte att uppnå ett gemensamt europeiskt asylsystem. Enligt utskottet är det viktigt att uppmärksamma den samlade effekten som olika förslag kan ha tillsammans och som kan vara svår att överblicka vid en prövning av enskilda förslag. Utskottet kan dock konstatera att det i dag är svårt att bedöma hur det samlade utfallet på politikområdet förhåller sig till upprätthållandet av subsidiaritetsprincipen.

Utskottet har inte explicit gjort någon bedömning av proportionaliteten i samband med prövningen av utkast till lagstiftningsakter.

Som en kommentar till frågan om majoritetsförhållandena vid utskottets prövning av utkasten till lagstiftningsakter kan utskottet konstatera att SD-ledamöterna ansåg att förslaget om inrättandet av en omplaceringsmekanism vid kriser stred mot subsidiaritetsprincipen. I övriga subsidiaritetsprövningar var utskottet enigt.

När det gäller frågan om kommissionens motiveringar kan utskottet konstatera att kommissionen i samtliga lämnade redogörelse för förslagets förenlighet med subsidiaritetsprincipen.

Riksdagens representant vid EU:s institutioner kontaktades inte om subsidiaritetsprövningarna. En kontroll i IPEX har gjorts av om andra EU-länder har inlett ett subsidiaritetsförfarande eller lämnat ett motiverat yttrande.

Utskottets prövning av hänvisade förslag fungerar väl och görs ofta med förenklad behandling.

Stockholm den 27 oktober 2016

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Carina Ohlsson (S), Mikael Cederbratt (M), Phia Andersson (S), Jennie Åfeldt (SD), Lars-Arne Staxäng (M), Yilmaz Kerimo (S), Solveig Zander (C), Rickard Persson (MP), Lotta Finstorp (M), Linus Bylund (SD), Aron Modig (KD), Patrik Engström (S), Christina Høj Larsen (V) och Mathias Tegnér (S).

BILAGA 5

Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen

	Utskott KOM	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
FiU	KOM(2014) 724	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om harmoniserade index för konsumentpriser och om upphävande av förordning (EG) nr 2494/95	2015-01-22		
	KOM(2015) 10	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om Europeiska fonden för strategiska investeringar och om ändring av förordningarna (EU) nr 1291/2013 och (EU) nr 1316/2013	2015-03-03		
	KOM(2015) 472	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om gemensamma regler för värdepapperisering och om inrättandet av ett europeiskt ramverk för enkel, transparent och standardiserad värdepapperisering samt om ändring av direktiven 2009/65/EG, 2009/138/EG, 2011/61/EU och förordningarna (EG) nr 1060/2009 och (EU) nr 648/2012	2015-11-19		
	KOM(2015) 473	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EU) nr 575/2013 om tillsynskrav för kreditinstitut och värdepappersföretag	2015-11-19		
SkU	KOM(2015) 129	Förslag till rådets direktiv om upphävande av rådets direktiv 2003/48/EG (sparandedirektivet)	2015-04-21		
	KOM(2015) 135	Förslag till rådets direktiv om ändring av direktiv 2011/16/EU vad gäller obligatoriskt automatiskt utbyte av upplysningar i fråga om beskattning	2015-05-07 (utl. 2014/15:SkU26)	2015-05-20	ja
JuU	KOM(2014) 714	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om upphävande av vissa rättsakter på området polissamarbete och rättsligt samarbete i straffrättsliga frågor	2015-01-15		
	KOM(2014) 715	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upphävande av vissa rättsakter på området för polissamarbete och straffrättsligt samarbete	2015-01-15		
UU	KOM(2015) 5	Förslag till Europaparlamentets och rådets beslut om makroekonomiskt stöd till Ukraina	2015-01-29		

Utskott KOM	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
SFU	KOM(2015) 303 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1683/1995 av den 29 maj 1995 om en enhetlig utformning av visumhandlingar	2015-09-15		
	KOM(2015) 450 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om inrättande av en omplaceringsmekanism vid kriser och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 604/2013 av den 26 juni 2013 om kriterier och mekanismer för att avgöra vilken medlemsstat som är ansvarig för att pröva en ansökan om internationellt skydd som en tredjelandsmedborgare eller en statslös person har lämnat in i någon medlemsstat	2015-10-15		
	KOM(2015) 452 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upprättande av EU:s gemensamma förteckning över säkra ursprungsländer enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/32/EU och om gemensamma förfaranden för att bevilja och återkalla internationellt skydd och om ändring av direktiv 2013/32/EU	2015-10-15		
MJU	KOM(2015) 45 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1007/2009 om handel med sälprodukter	2015-03-05		
	KOM(2015) 141 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av den justeringsgrad som avses i förordning (EU) nr 1306/2013 för direktstöd avseende kalenderåret 2015	2015-04-16		
	KOM(2015) 174 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om upphävande av rådets direktiv 76/621/EEG om högsta tillåtna halt av erukasyra i oljor och fetter och rådets förordning (EG) nr 320/2006 om inrättande av en tillfällig ordning för omstrukturering av sockerindustrin	2015-05-07		
	KOM(2015) 177 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 1829/2003 vad gäller medlemsstaternas möjlighet att begränsa eller förbjuda användning av genetiskt modifierade livsmedel och foder inom sina territorier	2015-05-26		

Utskott KOM	Utkast till lagstiftningsakt	Beslut i utskott	Beslut i kammaren	Motiverat yttrande
MJU KOM(2015) 337	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av direktiv 2003/87/EG för att främja kostnadseffektiva utsläppsminskningar och koldioxidsnåla investeringar	2015-10-13		
NU KOM(2015) 365	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1303/2013 om fastställande av gemensamma bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden, Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling och Europeiska havs- och fiskerifonden, om fastställande av allmänna bestämmelser för Europeiska regionala utvecklingsfonden, Europeiska socialfonden, Sammanhållningsfonden och Europeiska havs- och fiskerifonden vad gäller särskilda åtgärder till förmån för Grekland	2015-08-27		
KOM(2015) 341	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om fastställande av en ram för energieffektivitetsmärkning och om upphävande av direktiv 2010/30/EU	2015-08-27		
KOM(2015) 496	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om europeisk statistik om naturgas- och elpriser och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/92/EG av den 22 oktober 2008 om ett gemenskapsförfarande för att främja öppenheten beträffande prissättningen på gas och el levererad till industriella slutanvändare	2015-11-24		
AU KOM(2015) 46	Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1304/2013 om Europeiska socialfonden, vad gäller en ökning av det inledande förskottet till operativa program som får stöd från sysselsättningsinitiativet för unga	2015-02-19		
Summa 21		20 protokollsutdrag		1
		1 utlåtande		

BILAGA 6

Avgjorda subsidiaritetsärenden i riksdagen – per politikområde

Utskott	KOM	Rättslig grund i EUF-fördraget	Politikområde	Motiverat yttrande
FiU	KOM(2014) 724	art. 338	Statistik	
	KOM(2015) 10	art. 172, 173, 175, 182	Transeuropeiska nät, Industripolitik, Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder), Forskning och teknisk utveckling	
	KOM(2015) 472	art. 114	Tillnärmning av lagstiftning (inre marknaden)	
	KOM(2015) 473	art. 114	Tillnärmning av lagstiftning (inre marknaden)	
SkU	KOM(2015) 129	art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	ja
	KOM(2015) 135	art. 115	Tillnärmning av lagstiftning	
JuU	KOM(2014) 714	art. 82, 87	Straffrättsligt samarbete, polissamarbete	
	KOM(2014) 715	art. 82, 83, 87, 88	Straffrättsligt samarbete, polissamarbete	
UU	KOM(2015) 5	art. 212	Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	
SfU	KOM(2015) 303	art. 77	Gränskontroll	
	KOM(2015) 450	art. 78	Asylpolitik	
	KOM(2015) 452	art. 78	Asylpolitik	
MJU	KOM(2015) 45	art. 114	Tillnärmning av lagstiftning (inre marknaden)	
	KOM(2015) 141	art. 43	Jordbruk och fiskeri	
	KOM(2015) 174	art. 42, 43	Jordbruk och fiskeri	
	KOM(2015) 177	art. 114	Tillnärmning av lagstiftning (inre marknaden)	
	KOM(2015) 337	art. 192	Miljöpolitik	
NU	KOM(2015) 365	art. 177	Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	
	KOM(2015) 341	art. 194	Energipolitik	
	KOM(2015) 496	art. 338	Statistik	
AU	KOM(2015) 46	art. 164	Europeiska socialfonden	
Summa	21			1

BILAGA 7

Antal utkast till lagstiftningsakter – per politikområde 2010–2015

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Offentlighet	art. 15	0	1	0	0	0	0	1
Skydd för personuppgifter	art. 16	0	0	2	0	0	0	2
Bekämpning av diskriminering	art. 19	0	0	1	0	0	0	1
Unionsmedborgarskap (fri rörlighet för unionsmedborgare)	art. 21	0	1	1	1	0	0	3
Unionsmedborgarskap (konsulärt skydd)	art. 23	0	0	1	0	0	0	1
Tullsamarbete	art. 33	0	1	0	1	2	0	4
Jordbruk och fiskeri	art. 42, 43	13	25	12	17	7	2	76
Fri rörlighet för arbetstagare	art. 45, 46	1	1	1	1	1	0	5
Fri rörlighet för arbetstagare (social trygghet)	art. 48	0	1	0	0	0	0	1
Etableringsrätt	art. 49, 50, 52, 53, 55	3	7	12	4	3	0	29
Fri rörlighet för tjänster	art. 56, 62	0	2	7	3	1	0	13
Kapital och betalningar	art. 64	0	0	0	1	0	0	1
Ömsesidigt erkännande av rättsliga avgöranden	art. 67	0	1	0	1	0	0	2
Administrativt samarbete (området för frihet, säkerhet och rättvisa)	art. 74	3	0	0	2	0	0	5
Gränskontroll	art. 77	6	5	4	5	4	1	25
Asylpolitik	art. 78	2	0	3	0	2	2	9
Invandringspolitik	art. 79	3	0	3	1	1	0	8
Civilrättsligt samarbete	art. 81	1	5	1	4	0	0	11
Straffrättsligt samarbete	art. 82–86	9	4	4	4	3	2	26
Polissamarbete	art. 87, 88	1	1	2	1	3	2	10
Transportpolitik	art. 91, 100	3	4	9	22	1	0	39
Konkurrensregler	art. 103	0	0	0	1	0	0	1
Statligt stöd	art. 109	0	0	0	1	0	0	1
Skatter och avgifter (harmonisering av indirekta skatter)	art. 113	1	3	2	3	0	0	9
Tillnärmning av lagstiftning	art. 114	15	27	32	34	18	4	130
Tillnärmning av lagstiftning	art. 115	0	3	0	0	1	2	6
Tillnärmning av lagstiftning (immateriella rättigheter)	art. 118	1	4	0	1	0	0	6

Politikområde i EUF-fördraget	Rättslig grund i EUF-fördraget	Antal utkast till lagstiftningsakter						
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totalt
Ekonomisk och monetär politik	art. 121, 126, 127	5	0	3	0	0	0	8
Sysselsättning	art. 149	0	1	0	1	0	0	2
Socialpolitik	art. 153, 157	1	2	2	4	1	0	10
Europeiska socialfonden	art. 164	0	1	0	1	0	1	3
Utbildning m.m.	art. 165, 166	0	0	2	0	0	0	2
Kulturpolitik	art. 167	1	0	2	0	0	0	3
Folkhälsa	art. 168	0	2	10	8	3	0	23
Konsumentskydd	art. 169	0	1	1	0	0	0	2
Transeuropeiska nät	art. 170–172	1	4	2	5	1	1	14
Industripolitik	art. 173	1	4	3	1	1	1	11
Ekonomisk, social och territoriell sammanhållning (strukturfonder)	art. 175, 177, 178	2	12	1	6	0	2	23
Forskning och teknisk utveckling	art. 182, 183, 185, 188	1	2	2	5	0	1	11
Rymdpolitik	art. 189	0	0	0	2	0	0	2
Miljöpolitik	art. 192	1	5	16	10	4	1	37
Energipolitik	art. 194	2	3	2	3	0	1	11
Turism	art. 195	1	0	2	1	0	0	4
Civilskydd	art. 196	0	0	1	0	0	0	1
Administrativt samarbete	art. 197	0	0	1	0	0	0	1
Associering av utomeuropeiska länder och territorier	art. 203	1	0	1	0	0	0	2
Gemensam handelspolitik	art. 207	0	1	1	3	0	0	5
Utvecklingssamarbete	art. 209, 210	1	1	7	1	0	0	10
Ekonomiskt, finansiellt och tekniskt samarbete med tredjeländer	art. 212	1	4	7	2	1	1	16
Humanitärt bistånd	art. 214	0	0	1	1	0	0	2
Institutionella bestämmelser	art. 224	0	0	1	0	0	0	1
Bekämpning av bedrägeri	art. 325	0	1	2	0	2	0	5
Inhämtande av information	art. 337	1	0	0	0	0	0	1
Statistik	art. 338	5	2	4	11	1	2	25
Särskilda åtgärder till skydd för de yttre randområdena	art. 349	0	4	0	1	7	0	12
Flexibilitetsklausulen	art. 352	2	1	5	2	1	0	11